

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

וירא

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת וירא

- ב צורי וישועתי - בטחו בה' כי ישועתו קרובה לבוא.....
- ג באו בצל קורתני - המייחל ובוטח בה' נשמר מכל רע.....
- ג אשר אני עושה - המאמין בהקב"ה זוכה לניסים ונפלאות.....
- ו והאלוקים ניסה - התחזקות באמונה בשעת נסיון והסתר, ועי"ז נזכה לישועה.....
- י עודנו עומד לפני ה' - אליך ה' אקרא.....
- יד עקידת יצחק לזרעו היום - 'עקידה' בימינו אנו.....
- טז צא הלחם - עצם מלחמתו להתגבר על הנסיון מעלה נחת רוח לפניו יתב"ש.....

פרשת וירא

יתר על כן מצינו להרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חוקת תרנ"ט) שמביא בשם זקנו הרה"ק ה'חידושי הרי"ם' זי"ע לבאר בדברי המדרש (בר"ר נג יד) 'אמר רבי בנימין, הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה מאיר את עיניהם, מן הכא ויפקח אלוקים את עיניה, והיינו, שחזו"ל הק' דייקו מלשון הכתוב 'ויפקח אלוקים את עיניה ותרא באר מים', שלא נאמר 'ויברא ה' באר מים' או שהוציא מים חיים מן הארץ וכיו"ב, כי הבאר כבר היתה עומדת וקיימת שם מקודם אלא שהגר לא ראתה אותה, עד שפתח ה' את עיניה וראתה באר מים עומד לפניו, וזהו 'הכל בחזקת סומין עד שהקב"ה פותח ומאיר עיניהם'. מכאן למד ה'חידושי הרי"ם' זי"ע, כי לעולם כל הנצרך לכל בריה מוכן בכל מקום ובכל עת רק שמוסתר מעין הגשמי, וכשהקב"ה מאיר עיניו רואה שהכל לפניו". עכ"ל. והרי שהישועה אליה אנו מצפים, ישועת הכלל וישועת הפרט, ניצבת ומוכנה לפנינו, אין לנו אלא לבטוח בה' ולהתפלל אליו שיגלה עינינו.

צורי וישועתי - בטחו בה' כי ישועתו קרובה לבוא
בפרשתן (כא יד-יט), 'ותלך ותתע במדבר באר שבע, ויכלו המים מן החמת וגו', ותשב מנגד ותשא את קלה ותבך וכו', ויקרא מלאך אלוקים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי וגו', ויפקח אלוקים את עיניה ותרא באר מים ותלך ותמלא את החמת מים ותשק את הנער', ולכאורה קשה מדוע נכתב כל מעשה זה בתורה הקדושה, מה צורך יש לנו לדעת כל אותו מאורע שנמטרו המים ונמה ישמעאל למות ונעשה לו נס, ומבאר הרד"ק בזה"ל, ונכתב כל זה ללמד שלא יבהל אדם לצרות אם יבואהו, ויבטח בא-ל שישים האחרית לטוב, עכ"ל.

ומכאן חיזוק גדול לדין, לשאת ק"ו בעצמו - כל אחד ואחד באשר הוא, אם הגר אינה צריכה להיבהל כאשר יבואו עליה צרות, קל וחומר בן בנו של קל וחומר לכל איש מישראל, מזרע האבות הק' אברהם יצחק ויעקב שאין לו להיבהל אלא יתלה מבטחו בהש"ת שבוודאי ישים אחרית דבר לטוב.

א. דבר נפלא שמענו מאת האברך המופלג הרה"ג רבי מנדל פרלמוטער זצ"ל, שהנה אמרו חז"ל (אבות ה ט) 'עשרה דברים נבראו בערב שבת בין השמשות וכו' ויש אומרים אילו של אברהם אבינו' - הוא האיל אשר נשחט תמורת יצחק אבינו בעת העקידה. ותמוה הדבר, כי לא נראה שיש בזה אחד מיסודות האמונה או מדברים ההכרחיים לקיום העולם (כשאר דברים הנזכרים במשנה, כגון 'פי הבאר' שבא להציל ולהשקות ס' ריבוא מבני ישראל במדבר), מדוע היה צורך למהר ולברוא את האיל, וכי לא סגי להזמין אותו בבוא העת. אלא ביאורו, שהרי איל זה בא להציל את יצחק משחיטה, ולהציל יהודי מצער ומכל שטאך (דקירה) הרי זה מיסודות קיום הבריאה עד שכבר הוכן הצלתו מששת ימי בראשית... אמור מעתה, כי הקב"ה הקדים לברוא ישועתם של ישראל עוד משששת ימי בראשית, ומכאן מזור ותרופה לכל אותם המצפים לישועה והם 'תקועים בסבך'... כי באמת ישועתם כבר נבראה וקיימת בעולם, ואין צריך לברוא להם ישועה...

ב. בהקדמת הספר 'ויגד יעקב' מביא בנו הרה"ק ה'ויחי יוסף' מעשה שהיה עם אביו המחבר הרה"ק ה'ויגד יעקב' זי"ע, וז"ל, פעם אחת בהיותו במרחץ טאצמאסדארף והלך בליל שב"ק אחר הסעודה לחוץ לשאוב אויר צח עם משמשיו, ובאו להמעין של מי הרפואה, ותחת אחד השיחים ענה א' (או הוא ז"ל) כי טוב היה כעת לשתות ממי המעיין מחמת שהיה צמא למים, אבל שבת הוא ואי אפשר להביא כוס, ולא יכלו לשתות, וע"ז סיפר כ"ק אאמור"ר העובדא הידועה מהבעש"ט הק' זי"ע שהובא בספה"ק נתיב מצותיך (נתיב היחוד שביל ג אות א), שפעם אחת נסע מרן הקדוש אור ישראל הבעש"ט עם תלמיד אחד במקום שמים שאין שם מים, ובכמה פרסאות לא נמצא שם מים, והתלמיד צמא למים, ואמר לרבינו, רבינו הקדוש נצמאתי מאד, ולא השיבו, ואח"כ כשראה התלמיד צרתו שבא לסכנת מות חזר ואמר - רבינו צמא אני מאד והנני בסכנה, והשיבו, מאמין אתה שברגע שברא הקב"ה העולם ראה כל זה הצרה שיש לך והכין לך מים לשתות, ולא השיבו תיכף, עד שנתיישבה דעתו ואמר, רבינו הקדוש אני מאמין

וזירו אותנו לכל אחד ואחד באיזה מדריגה שיהיה, שנחזק את עצמינו בעת ההיא (בעת 'חבלי משיח') במידת הבטחון ובזכותה ננצל בולנו ממידת הדין, וראיה לכך מצינו במעשה דלוט שמסר את נפשו להגן על אורחיו המלאכים באמרו (יש"ח) 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על בן באו בצל קורתו', והיינו, שהם בטחו בי שאוכל להצילם מידכם, ואם בן שומא עלי לעשות כל אשר בידי להצילם, והנה נחזה אנן, הלא ידעינן שלוט לא היה אדם כשר כלל בדכתיב (בראשית יג יא) 'ויסע לוט מקדם' ואמרו חז"ל (רבה מא"ז) 'הסיע עצמו מקדמונו של עולם', מכל מקום הבין בדעתו שהוא מחויב להגן ולהציל את הסומך עליו [ואף נכתב זאת בתורה לשבחון], ואם בן, ק"ו בן בנו של ק"ו, כאשר יבטח האדם בה' שהוא מקור הרחמים והחמלה, כאשר יבטח בו האדם בוודאי יעזרהו להנצל מכל רעה.

אשר אני עושה - המאמין בהקב"ה זוכה לניסים ונפלאות בפרשתן (יה יז-יח), 'וה' אמר המכסה אני מאברהם אשר אני עושה, ואברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום ונברכו בו כל גויי הארץ', וכבר האריכו המפרשים לבאר שייכות הפסוקים להדדי, ומדוע נזכר כאן שאברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום, ואיזה טעם יש בו להאמור מקודם 'וה' אמר המכסה אני מאברהם'.

ומבאר הרה"ק ה'אמרי נועם' זי"ע מדו"קוב, שהנה הקב"ה בחר להנהיג את עולמו באופן של

ואף אם נדמה בדרך הטבע שאין שום דרך ומבוא לישועה, יזכור שלא 'יפלא מה' דבר' כיצד להחיש את הישועה אפילו באופן שלא עלה על דעת בן אנוש, וכביאורו של הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (מכתבי החפץ חיים, ב) בכתוב בפרשתן (יה יג-יד) 'ויאמר ה' אל אברהם למה זה צחקה שרה לאמר האף אמנם אלד ואני זקנתי, היפלא מה' דבר', ולכאורה צ"ב מדוע האריך הכתוב במעשה זה שנראה כגנותה של אותה צדקנית, גם צ"ב מדוע האריכה תורה בכל הענין אם שרה צחקה או לאו. ומבאר הח"ח, כי 'מעשה אבות סימן לבנים' וכל אשר אירע להם יארע גם לנו דור עקבתא דמשיחא, אשר רבים יאמרו איך יתכן שפתאום יבוא משיח צדקנו ויגאלנו, ויהיו צוחקים בקרבם לאמר לא ייתכן כדבר הזה, לזה האריכה תורה במעשה דשרה שנדע שיש לקב"ה תרעומת על הנהגה כזאת (ובלשון הרמב"ן (פסוק טו) 'והקב"ה האשים אותה לאברהם למה היה הדבר נמנע בעיניה, וראוי לה שתאמין או שתאמר אמן בן יעשה ה'') כי היפלא מה' דבר - הרי בכל רגע ורגע בידו להחיש לנו גואל צדק לגאלנו מגלות המר, ובין רגע יתהפך לנו הכל לאורה לטובה ולברכה.

באו בצל קורתני - המייחל ובטח בה' נשמר מכל רע

בפרשתן (יש"ח) 'רק לאנשים האל אל תעשו דבר כי על בן באו בצל קורתני', כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (בספרו 'זכור למרים' פרק ב') וז"ל, 'יעץ הכתוב

באמת, והשיבו, המתן מעט, ונסעו משם דרך מועט וראו שגוי אחד נושא שני כלים מים על כתיפו, וכשבא אצלם נתנו לו איזה פרוטה ונתן לו לשתות, ושאל מרן לגוי, מה זה שאתה נושא כאן מים במדבר שמים, ואמר, השר שלי נשתגע, ושלחני להביא מים ממעיין אחד שבכאן (אעפ"י שיש לו בסמיכות לביתו די והותר מעיינות טובים), ואני נושא את המים ג' פרסאות ואיני יודע למה, ואמר מרן להתלמיד, ראה השגחתו יתברך, ברא בשבילך שר להשתגע, והמציא לך מים, וכל זה צפה השגחתו יתברך ברגע של בריאת העולם... ככלותו לספר זה המעשה בא פתאום גוי וכוסו בידו לשתות ממי המעיין, וע"י זה שתנו גם הם. ושאלו אותו מה לו כי בא עכשיו בחצות הלילה להמעיין לשתות מים, והשיב כי כבר שכב לישון, ופתאום נמצא מאד למים עד שהוכרח לקום ולבוא לשתות, ויהי לפלא. כי גדול כח הבטחון שהשי"ת מזמין למלא משאלות האדם קודם שיהיה לו הבטחון כדי שמיד בבטחו בו תבוא הישועה לידו. ג. וכמו שאמר כ"ק אדמו"ר מסקולען זי"ע לבחור שבכה לפניו כי רבו אנחותיו ולבו דווי על זיווגו שעדיין לא נמצא - דו ביסט א חתן, נאר דו ווייסט נישט צו וועמען (הנך כבר 'חתן' אלא שאינך יודע עם מי), שהרי ארבעים יום קודם יצירת הוולד כבר מכריזים בת פלוני לפלוני, אין זה אלא 'אבדה' שנאבדה (לא שצריכים לעשות מציאות חדשה של 'חתן וכלה') ואי משום הא, אין לך אלא להתפלל שיגל ה' את עיניך למצוא את האבדה, לבקש הראנו ה' חסדך, שנוכל לראות החסדים ונראה עם מי אתה באמת החתן... (וחוץ מאותה ראייה בפועל הכל כבר מסודר).

ד. כבר אמרו (חת"ס, תו"מ השלם ריש ויצא ד"ה במדרש, חיים וחסד על תהלים ל"ח פלאג'י, ועוד ספרים) לפרש בפסוק (תהלים קכא א) אשא עיני אל ההרים מאין יבוא עזרי - כלומר שהאדם מתבונן ורואה כי אין לו כל דרך ישועה הנראית לעין,

באר הפרשה - פרשת וירא

שייך כלל לעבור על ציווי השי"ת. אמנם אנחנו מאמינים בני מאמינים שאין טבע בעולם כלל, אלא שהכל נהיה בדברו וברצונו ועל פי ציוויו, ואין שום הבדל בין הנהגה טבעית להנהגה מחוץ לדרך הטבע, שהרי גם הטבע הינו בדרך גם ומכוחו ית'.

ובאמת שאצל הקב"ה אין שום חילוק בין 'שבע' ל'נס', והיפלא ממנו דבר, אלא שדרך הנהגתו העליונה היא כפי אמונת האדם, שאם חלילה אינו

הסתר והעלם, כשהוא מתכסה כביכול בלבוש עד שאין מכירים אותו, והיינו שהקב"ה מנהיג את העולם כביכול בדרך הטבע, שיש חוקות שמים וארץ יומם ולילה וכיו"ב, ונראה כאילו העולם מתנהל מעצמו ואין מנהיג לבירה (ח"ו), והטעם שעלה ברצונו ית' לעשות 'טבע' בעולם - הוא בכדי שיהיה מקום לרשעים לטעות ולכפור ויהיה לכל אחד 'בחירה' אם להאמין אם לאו, ואילו היתה ניכרת השגחתו וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר אם כן לא היה שום מקום ל'בחירה', ולא היה

במה יתחזק - עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ - אף הוא ברא את השמים ואת הארץ 'יש מאין', אם כן מה לך כי תבהל על נפשך, אף אם נראה לך כי ישועתך איננה קיימת במציאות, מ"מ היא כבר תבוא ותצמח דוגמת בריאת השמים והארץ אף אם יש צורך לבוראה יש מאין...

ה. אמרו המושלים, למלך גדול אשר לו שני משוררים, והיו המשוררים עומדים לפניו בשירה ובזמרה מדי יום ביומו, האחד היה יהודי ומשנהו היה נכרי, הנכרי היה משבח ומפאר את המלך ברוב התשבחות, על גדולתו וגבורתו, על עמו ועל חיל צבאו, והתענג המלך משמיעת שירתו. בהגיע תור היהודי, החל לשבח ולומר, ברוך הוא 'אלוקינו' שבראנו לכבודו ונתן לנו את מלכנו הרם והנישא, ואף חלק לו חכמה ותבונה להנהיג את המלוכה על הצד היותר טוב, נתקצף המלך על 'שירה וזמרה' כזו, על כן קרא אליו את ה'אופה' ואמר לו, הן היום היו כאן שני משוררים, האחד שורר לפני, ואידך שורר לבוראו, מצווה אני אותך שתאפה שני ככרות לחם, האחד - עבור המשורר הנכרי, בו תטמין עשרים דינרי זהב, כ'תשלום שכר' על שירתו וזמרתו, ועוד לחם אחר תאפה כדרכך ללא כל דינר עבור היהודי, כי את תשלום שכרו יקח נא מהאלוקים שזימר לפניו. כך הוה, אלא שלאחר שכל אחד קיבל את לחמו, הבחין הנכרי שפתו נפוחה ואינה אפויה כל צרכה - מחמת הדינרים שקלקלו את מהלך האפיה, לכן ביקש מהיהודי להחליף נהמא בנהמא, הסכים לכך היהודי, לאחר שממילא לא חשב לטעום מ'פת עכו"ם', כבוא היהודי אל ביתו אשר בפאתי העיר, הניח את הפת לפני התרנגולים שלא נאסרו ב'פת עכו"ם', והנה כאשר אך החלו התרנגולים לנקר בלחם, שמע היהודי קול 'מצלצלין' בחצירו - הדינרין שנפלו מהפת, אספם ונתעשר מהם בעשירות גדולה.

ויהי ממחרת, והנה שוב ניצבים שני המשוררים לפני המלך, בהגיע תורו של היהודי שב לשבח את 'בוראו' על שהכניס בלב המלך להכניס לו בלחמו עשרים דינרי זהב, המלך אשר הבין מה עלה ב'גורל' עצתו מיום האתמול, קצף מאד, ויקרא בשנית לאופה, וציווהו לאפות שוב שתי כיכרות, ובלחם שיבוא ליד היהודי יכניס 'סם המוות' ובוזה חסלת פרשת היהודי וזמירותיו, קיים האופה את מצוות המלך, בשוב היהודי אל ביתו הניח את ככר הלחם על השולחן, כי לא הוצרך לתרנגוליו עוד לחם מאחר שנשאר להם מהפת של אמש. כעבור כמה שעות התדפק בנו יחידו של המלך בבית היהודי, וסיפר לו, שיצא לציד ביער הסמוך לעיר, ועתה רעב הוא, כי כבר כמה שעות שלא בא דבר מאכל לפיו, הכניסו היהודי בכבוד גדול לביתו, ונתן לפניו את הפת שקיבל מאביו המלך, מיד באכול הבן יחיד את הפת נפל מת... וירא היהודי כי 'נאמן הוא בעל מלאכתך שישלם לך שכר פעולתך' (אבות ב כא), והבורא גומל טוב לכל מי שבא לפניו בתודה, בשיר ושבחה, ובוטח אך עליו.

ו. הגה"צ רבי נטע ציינווירט זצ"ל היה פעם ב'ניחום אבלים' אצל הגאון רבי רפאל דוד אויערבאך ראש ישיבת 'שער השמים' זצ"ל לאחר ששיכל את בנו הבחור אהרן מאיר הי"ד שנהרג על ידי בן עוולה מבני ישמעאל, תיכף בהיכנסו אמר ר' נטע 'חקירה' יש לי אליכם, אם לא היה נגלה המלאך אל אברהם אבינו לאמר לו - 'אל תשלח ירך אל הנער', ויצחק בנו היה נשחט כציווי הבורא - 'והעלהו שם לעולה', האם היה אברהם חייב דיני אבלות לישוב עליו 'שבעה' כדין האב על בנו רח"ל, ענה האב השכול ואמר, פשיטא שמחויב הוא בכל דיני אבלות ו'שבעה', כי 'מה נשתנה' מיתת יצחק משאר מקרים, הרי כל 'שבעה' היא על פטירת אדם ב'ציווי הבורא', נענה רבי נטע אכן דיבורים אלו רציני לשמוע ממכם, ומיד אמר 'המקום ינחם' ועזב את הבית, כי זהו תכלית האמונה להאמין בכל מצב יהיה מה שיהיה שהכל בא בגזירת המקום ו'אין מקרה בעולם'.

מאמין בהשי"ת שהוא עושה את כל המעשים - אין הקב"ה עושה לו ניסים מחוץ לדרך הטבע, כדי שיוכל להמשיך לילך ברשעו ובדרכו הרעה, אמנם האיש הרואה את יד ה' בכל הבריאה ובכל המעשים - יזכה לניסים

ולנפלאות באופן של הנהגה מחוץ לדרך הטבע, שמאחר שהינו מאמין בהשי"ת שוב אין סיבה להקב"ה להסתיר עצמו ממו"ט, וכלשון קדשו 'ולוה עושה הקב"ה ניסים עם צדיקים ומתנהג עמהם למעלה מן הטבע כי גם אז

ז. וכיוצא בדבר אמר הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע על הפסוק (תהלים קיח כג) 'מאת ה' היתה זאת היא נפלאות בעינינו', כי העולם הזה נקרא בשם 'זאת', ומי שאומר בכל מה שיארע לו - מאת ה' היתה כל מה שנעשה ואירע בהאי עלמא הנקרא זאת, היא נפלאות בעינינו - זוכה לראות פלאות בעיניו (בית אהרן לר"ח ניסן ד"ה מאת).

ח. מעשה נורא מסופר על הגה"צ רבי נחום יאס'ער זי"ע מזקני וחשובי חסידי שטפנשט-באיאן (נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רומניה) בשנות מגוריו בעיה"ק ירושלים, שפעם נפלה בתו היחידה למשכב ושהתה בבית החולים 'ביקור חולים' בקרתא דשופריא, והנה הגיעה עד שערי מות, והידיעה הגיעה לאזני ר' נחום שאין לה אלא שעות ספורות לחייה עלי אדמות. וילך רבי נחום מתוך יישוב דעת לטבול במקוה, שהרי עתה יצטרך לישב 'שבעה' ולא יוכל לילך למקוה משך ז' ימים, שב לביתו וישב ללמוד הלכות אנינות וקריעה מחשש שמא כשתגיע השעה לא תהיה דעתו מיושבת עליו, ויצא לעבר בית החולים, בדרך הילוכו נזכר ששכח את הסכין בכדי לקרוע 'קריעה' וחזר לקחתו, בעת שהלכו לבית החולים, פנה רבי נחום אל מלוויו ואמר, הרי עוד מעט קט עומד אני לברך בשם ומלכות את ברכת 'דיין האמת', שאמרו חז"ל (ברכות ס:) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ו'לקבלינהו בשמחה', אם כן מוטל עלי להכניס בקרבי 'שמחה' - בקבלת רצון שמים באהבה וחדווה, ובתוך כך התלהב רבי נחום והחל לומר ברגש, אם בתי נוטה למות נמצא שהשי"ת מדבר ועוסק בי כעת, והיאך לא אתמלא שמחה על שהקב"ה בכבודו ובעצמו שמלא כל הארץ כבודו עומד ומדבר ודן בי.

משקרבו לעבר בית החולים פנה רבי נחום אל מלוויו ואמר, מעתה אסור להראות שום אות שמחה, כדי שלא לגרום חלילה צער וחלישות הדעת לרבנית העומדת בבכי לצד מיטת חוליה של הבת. ותיכף כשנכנס רבי נחום אל בית החולים, שמע בשורה טובה - שהבת התעוררה, חזרה להכרתה ויצאה מכלל סכנה, אז החל רבי נחום לרקוד בשמחה רבה על חסדי ה' כי לא תמנו. לאחר מכן הסביר את אשר אירע, בעת שמביא הקב"ה צרה על האדם כגון 'צרת הבת', אין זה אלא 'נסיון' מן השמים - לראות אם יאמין האדם בה' שכך צריך להיות ולא ירע לבבו, אך אחר שהקב"ה ראה את שמחתי 'בטרם צרה תחייני' - ובטרם יארע דבר התחזקנו באמונה, נמצא שעמדתי כבר בניסיון, מעתה אפשר לה להישאר בין החיים...

ט. והן הן דברי מרנא הבעש"ט הק' זי"ע, וכמובא בשמו ב'תולדות יעקב יוסף' (ויקהל ג), שבכל צער האדם בגשמי וברוחני, שאם נותן לב שגם בזה הצער הוא השי"ת בעצמו אלא שהוא דרך לבוש, וכאשר נודע לו זה הוסר הלבוש ונתבטל הצער וכל גזירות רעות, עכ"ל, ומסיים שם בזה"ל, וזהו עצמות הגאולה, והוא בכל אדם ובכל זמן, והוא סוד גלות מצרים שיש בכל אדם ובכל זמן 'מן המצר קראתי קה' (תהלים קיח ה) 'בצר הרחבתי לי' (שם ד ב) שזהו הגאולה עצמו. עכ"ל.

'והמשילוך ברוב חזיונות'... משל שמעתי מהגה"צ רבי פינחס רוזנבוים זצ"ל, באחד מבתי ישראל הגיע לביקור - ללא כל הודעה מוקדמת מלך החיות ה'אריה' בכבודו ובעצמו, בשעה שהסבו בני הבית לסעודתם בהשקט ובבטחה, למותר להאריך לתאר את גודל הפחד והבהלה שנשתררה באותו בית, הכל חיפשו מחסה ומגן מפחד מוות, זה נכנס לארון הספרים וזה לארון הבגדים, זה קפץ על הארון וזה כמעט נפל מהחלון... אבל, ממקום מסתורם הנם רואים את אחד האחים יושב לו בשלווה - לא קם ולא זע, אדרבה הוא מביט לאריה בעיניו כשכולו אומר שלוות הנפש וישוב הדעת, המה ראו כן תמהו, כיצד ייתכן מעמד נורא כזה, וביותר גדלה פליאתם משראו איך שהאריה מתקרב אליו מתוך נהמת הארי והחל מחבקו ומנשקו מכל צדדיו והוא אינו מתפעל כלל משל מחבקו אביו באהבה רבה... ואכן, אחר זמן מה הוריד האריה את ה'מסווה' מעל פניו ונתגלה אליהם 'אביהם' ברוב פארו והדרו, האחים לא יכלו לעצור בעצמם, וישאלהו, אחינו הקטן... כיצד לא רעד גופך מפחד, כיצד נשאת לעמוד בסמוך לאריה מבלי להניד עפעף... ויספת להביט לו בפניו... ויען הילד ויאמר, חשבתי לעצמי, הנה הבית בקומה שלישית הוא, גם הוא נעול על מנעול ובריח, א"כ, כיצד נכנס האריה דרך דלת הבית, וכי יש בידו 'מפתח' הבית, ועוד, וכי יש ביד מהלך על ארבע לתחוב מפתח בחור הדלת לסובב המנעול ולפתחו, בע"כ תאמר שאין כאן אריה ולא חיה

באר הפרשה - פרשת וירא

בהנהגת הטבע, הם) יודעים השגחת הבורא ב"ה ואין לו להסתיר עצמו מהם כביכול.

דרך הטבע, וע"י אמונה זו יזכה לישועה הנצרכת לו אף למעלה מדרך הטבע.

והאלוקים ניסה - התחזקות באמונה בשעת נסיון והסתר, ועי"ז נזכה לישועה

בפרשתן (כב א), 'והאלוקים ניסה את אברהם' וגו', הנה איתא (אבות ה ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן', נוראות אמר הרה"ק הרמ"מ מוויטעפסק זי"ע (פרי הארץ בפרשתן ד"ה כללא דמילתא) כי עיקר 'עשרה נסיונות' היו לנסותו בענין האמונה, כי בכל אלו היה נראה לו כשינוי רצון אצל השי"ת, שמתחילה נאמר לו 'לך לך מארצך וגו', ואברכך ואגדלה שמך והיה ברכה, ואך הגיע שמה מצא שיש רעב בארץ והוכרח לעזוב אותה. כיו"ב, כאשר 'וירד אברם מצרימה' מיד 'ותוקח האשה בית פרעה'... כיו"ב, היה מקום לתמוה על כך שבתחילה נאמר לו 'כי ביצחק יקרא לך זרע' ולבסוף 'והעלהו שם לעולה', אך הוא התחזק בלבבו באמונה פשוטה בבוראו שלא להרהר אחר מידותיו כלל, ומשם נתעלה לרום מדרגותיו. ואכן במידה זו נשתבחו האבות הקדושים, וכדאיתא בגמ' (סנהדרין קיא.) 'אמר לו הקב"ה (למשה), חבל על דאבדין ולא משתכחין', הרי כמה פעמים נגליתי על אברהם יצחק ויעקב בא-ל-ש-ד-י, ולא הרהרו על מדותיו'.

מערתה יש לפרש בלשון הכתוב, וה' אמר המכסה אני מאברהם - וכי יכול אני 'להתכסות' מאברהם, והרי בכל מאורע ומקרה יודע הוא אשר אני עושה - שאין זה בדרך מקרה או בדרך הטבע אלא הכל 'אני עושה', הכל בידי שמים ואפס זולתו, וממילא אף אני אתנהג עמו בכל העניינים בדרך נס, ויזכה שאברהם היו יהיה לגוי גדול ועצום, וכל כך ארבה לעשות לו נפלאות עד שנברכו בו כל גויי הארץ, וכדאיתא במדרש (בר"ד ל"ז י"ז) שאפילו עוברי הים שהיתה פוקדת אותם רוח סערה עד שחשבו האניות להישבר, היו אומרים אלוה-ה דאברהם עננו והיו ניצולים, וזכה להנהגה של ניסים ונפלאות באופן תמידי בזכות גודל אמונתו שיש מנהיג לבירה.

וכך כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע בביאור הכתוב האמור ב'שירת הים' (שמות טו יא) 'נורא תהילות עושה פלא', כי הזקוק ל'נס', עצתו שיאמין בהקב"ה שהוא בעל היכולת, ואין אצלו שום הפרש בין ההנהגה בדרך הטבע להנהגה מחוץ לדרך הטבע, ורק בעיני האדם נחשב ל'פלא' ולנס כשהקב"ה עושה דבר מעל

טורפת, אלא אבינו אוהבנו שהוא 'בעל הבית' ורק בידו ה'מפתח' להיכנס הביתה והוא המסתתר תחת עור האריה ולא כל מזיק בא עלינו, א"כ ממה יש לי לחשוש ולפחד, ע"כ הבטתי ל'אריה' בעינינו כאומר לו להדיא 'ידעתי אבי ידעתי' כי אתה המסתתר תחת עור האריה, חפץ אני בקרבך גם בזו העת - אזעק בפניך 'ידיד נפש אב הרחמן' רחם עלי וקבל רצוני להתקרב אליך כמאז כן עתה, ואכן האב השיב לי באהבה כפולה ומכופלת, ובעודו לבוש בעור אריה המסתיר את 'אבהותו' חבקני ונשקני...

והמשל מובן מאליו, פעמים ונראה לנו כי אריה טורף ושואג בא לקראתנו... דע נא, מי עשה זאת, הרי אין כח בעולם זולתי אבינו שבשמים - ורק בידו ה'מפתח' לעשות בעולם ובבריותיו ככל רצונו, א"כ בע"כ תאמר שתחת הקושי מסתתר לו 'אבינו אב הרחמן' תחת לבושים והסתרות, אין לך אלא להביט בעינינו (כביכול) ולומר לו הנה אבי אתה מכיר אני בך אף מתחת לעור האריה הנראה כמחשיך ומסתיר, לא אעזבך, ובזה יפתחו בפניו שערי רחמים ויצא מאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה, ואף בטרם ישועה הנגלית לא יהא חושך בעדו בראותו את אביו מביט עליו ברחמים וחמלה.

י. בלשון זה היה אומר הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, הנה דעת בני אדם לחשוב, שמאחר שיש תקופת 'הסתר' על כן צריך להתחזק באמונה, אך האמת היא להיפך, שבגלל שהקב"ה חפץ שיתחזקו ברואיו באמונתו על מסתיר הוא פניו ואז יתחזקו הכל באמונה, ובכך יושלם הרצון העליון שהגיע אל תכליתו. וממילא שמע מינה מה ה' אלוקינו דורש מעמנו בעת הזאת - חיזוק והתחזקות בקניין האמונה... (חיבת העבודה).

יא. כה פירש הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (ריש פר' וירא) בלשון חז"ל חבל על דאבדין ולא משתכחין, שבעת הקושי - בבני חיי מזוני ובכל ענין, לא יאבד האדם את דעתו ואמונתו - כי הגם שזה עצמו ה'נסיון' לראות אם עומד באמונתו ונאמנותו אף בעת הסתרה, אבל עבודת האדם שלא לאבד גם את 'דעתו' - שלא ישכח מאין הוא בא ומה

ומעשה אבות סימן לבנים² לילך בדרכי אבות ולהחזיק ב'עמוד האמונה'³ באמונה שלימה⁴, בלא להרהר אחרי מידותיו של הקב"ה כלל וכלל, ואף אם אין בידינו להבין דרכי המקום ב"ה⁵, מ"מ נאמין שכל הנהגתו של הקב"ה היא 'לטובתך ולהנאתך'. וההולך בתום ישכון בטח במרגוע ובשלווה, כי יודע שגורלו מופקד תמיד בידי הקב"ה המנהל עולמו, והוא המכלכל צעדיו⁶, ותמיד מיטיב עמו בכל עת ובכל שעה.

תפקידו זה העולם, וזהו אומרו חבל על היכן הם האבות הקדושים, דאילו הם אף בשעה דאבדין – כשאבדו מדרגותיהם בזמני הניסיון עמדו בשלהם, ולא משתכחין – לא היו שוכחים את דעתם מלקבל על עצמם עול מלכות שמים בכל עת וזמן.

המגיד מדובנא זי"ע נשא משלו על מלמד דרדקי שהלך עם תלמידיו במעבה היער, בהיכנסו הורה להם, אם יבוא אליכם כלב רע לא תתפחדו מעמו כלל, אלא תעמדו כנגדו ותאמרו בקול, 'ולכל בני ישראל לא יחרץ כלב לשונו', ובלחש זה יסתלק הכלב מכם ולא יזיקכם חלילה... ואכן, עברו כמה רגעים וכמה כלבים גבוהים ורמים רצו לנגדם, המלמד נתמלא בחיל וברעדה, והחל נס על נפשו בבהלה מפני הכלבים, תמהו התלמידים ואמרו לו, וכי לא לימדתנו רבינו לומר את הפסוק, מדוע ברח מע"כ כל עוד נפשו בכפו, ולא אמר את הפסוק... ענה להם המלמד ואמר, כששמעתי את קול הכלבים תקפני פחד ומורא ופרח מזיכרוני כל הפסוק, לכן הוכרתי לברוח... אף אנו, בכל עת ושעה הננו מכריזים 'אני מאמין, אני מאמין', אמנם, המבחן אם הדברים נאמרים באמת וחקוקים בלב פנימה – אם ברגע שיבוא לידינו איזה קושי, נשאר צמודים וחקוקים באמונה זו, או שח"ו הכל יפרח מזכרונו.

מעשה ב'מלמד' בן דורנו, שיצא ביום מן הימים ב'ערבי פסחים' מתוך כיתתו באמצע השיעור, התקשר לבני ביתו ושאלם האם כבר השליכו את ה'בגדים' הישנים מהבית אל האשפה ברחובה של עיר, ומשנענה שאכן השליכו לאשפה, שאל שוב, האם יש אפשרות להחזירם מאשפתות, ויאמרו לו בני הבית כי כבר הלכו להם אוספי האשפה ואי אפשר לחזור אחר הבגדים, כשמוע המלמד כי כן שב אל תלמידיו והמשיך באמירת השיעור כאילו לא היה. לאחר השיעור פגע בו המנהל ושאלו מדוע יצא בעיצומו של שיעור לדבר עם בני ביתו דברים של מה בכך – לברר אודות ה'בגדים' אם השליכום לאשפה אם לאו. ויען המלמד ויאמר, הנה עומד אני לקראת נישואי אחד מצאצאי ומכיוון שלרש אין כל – על כן לויתי סכום אדיר מגמ"ח לצרכי החתונה, והנחתיו למשמרת באחד מכיסי בגדי הישנים – במקום שאין היד שולטת בו, היום באמצע השיעור נזכרתי שאמרו לי ב"ב שהיום יזרקו כל ה'שמאטעס' לאשפה, לכן יצאתי מיד לבקשם שיוציאו את המעות מכיסי הבגד...

נתפעם המנהל ושאל את המלמד, ואיככה היה כך שלוות הנפש וכח הסבל לסבול את הבשורה הקשה על איבוד הדמים, ולחזור מיד לפני התלמידים להמשיך ה'שיעור' כאילו לא אירע דבר, ענהו המלמד, הנה אנכי מתלמידיו של המשגיח הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל והוא השריש בנו, 'עיקר ירידת האדם לעולם הזה הוא למען יעמוד בנסיון ברגעים הקשים הללו' – בכדי שיתחזק אז באמונה שהכל הוא בהשגחתו העליונה של הקב"ה, ואם לא עבור רגעים הללו לשם מה ירדנו לעולם הזה...

יב. ודע, דאיתא בספה"ק כי ה'עשרה נסיונות' עדיין חיים וקיימים, וכל יהודי באשר הוא עובר במשך ימי חייו 'עשרה נסיונות', וכמו שכתב הרה"ק ה'מאור עיניים' זי"ע (וארא ד"ה וארא) בזה"ל, אך שצריך כל אחד ואחד לבוא לידי נסיונות, אף שמקבל אלוקותו במחשבתו מכל מקום מנסין את כל אדם בעשר נסיונות, כמו שאמרו באברהם 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכולן', עכ"ל [וז"ל הרה"ק ה'אהבת שלום' זי"ע 'דהנה ידוע שאין אדם יכול לבוא לידי לב נאמן עד שינוסה בעשרה נסיונות כאברהם'].

ומעתה ייאמר לדידן בני דור האחרון, אשר לדאבון כל לב 'הנה אויבך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש, על עמך יערימו סוד, ולא יזכר שם ישראל עוד', החושך יכסה ארץ ואין יודע מה ילד יום וכלל ישראל זקוק לרחמים גדולים, ומלבד זאת גם רבים מאחינו בני ישראל מתנסים ב'עשרה נסיונות', במכאובי הגוף והנפש וצעקתם עולה עד לשמים, יש מי שמדוכא בקושי הפרנסה, ובלחץ זה הדחק מרוב החובות המשתרגים ובאים על צווארו, ויש אשר מדוכה במכאובי הגוף ומשווע לבריות גופא ונהורא מעליא, פלוני כבר כלו בדמעות עיניו בתוחלת ממושכה לבשורת הבנים, ואילו רעהו מצפה בקוצר הרוח אימתי יזכו 'שיירת' בניו ובנותיו שבגרו זה עידן ועידנים, למצוא את זיווגם ההגון, רבים אשר ליבם דווה עליהם בצער גידול בנים, ובשברון לב מייחלים לרוות נחת דקדושה מכל יוצ"ח שילכו בדרך

באר הפרשה - פרשת וירא

ה', ועל כולנה הצער האיום ונורא בשיכול הבנים אשר הינו ממש כ'עקדת יצחק'. הצד השווה שבכולם, שהם שקועים בייסוריהם ודעתם קצרה לדעת מה ה' אלוקינו שואל מהם, צא תאמר להם, כי אכן, עיקר רצונו של הקב"ה בהעמידו נסיונות קשים ומרים אלו הוא שיקבל כל אחד באשר הוא את כל הקורות אותו באמונת איתן, ולקיים 'בטל רצונך מפני רצוני'. ולא לחינם נכתב בתורה הק' כל פרשת הנסיונות, אלא ללמד לכל הדורות הבאים, כי כשם שאברהם אבינו ע"ה נתנסה על חוזק אמונתו (כדברי הפרי הארץ הנ"ל), כך הקב"ה מנסה את בני ישראל לדעת אשר בלבבם אם יחזיקו בחבל האמונה הטהורה אשר היא יסוד כל התורה והמצוה, גם בשעות קשות ובמצב של הסתר פנים. על כן חזקו ואמצו ועמדו היטב ב'מבחן' החיים, לטוב לכם כל הימים.

עוד ייאמר כלפי המצב בו עומדים בו אנו בימים אלו, שהנה הרה"ק ה'אמרי אמת' זי"ע ביאר בכתוב בריש פרשתו (יח א) 'וירא אליו ה'', וברש"י 'לבקר את החולה', כי כך אמר הקב"ה, ראיתי כיצד אברהם אבינו עומד בנסיונות ב'ימים הטובים', עתה אלך ואראנו כיצד הוא עובד אותי כשהוא ב'חליו' - בימים הקשים... (הובא בליקוטי יהודה). כיוצא בדבר ייאמר לדידן, הקב"ה בא לבקר את החולה ולראות היאך אנו עומדים באמונתנו התמימה אף בשעת חושך ועלטה... נודע מאמרו של הרה"ק מקאצק זי"ע לבאר מה שהובא בגמ' (סנהדרין צב:) שנבוכדנצר הרשע מלך בבל פתח פיו לשבח את הקב"ה עד ש'ביקש לגנות כל שירות ותשבחות שאמר דוד בספר תהלים' [ופירש רש"י שהיה מסדר שבחות נאות יותר מדוד ואילו אמרן הקב"ה היה נוטה אחריהן יותר מאחרי השירות שעשה דוד], ובא מלאך 'וסטרו על פיו', וכפשוטו היינו שהמלאך מנע ממנו להמשיך לזמר בשיר ושבח, ולכאורה תמוה, וכי משוא פנים יש בדבר ח"ו, ומדוע יגרע חלקו מלשבח את הקב"ה, וביאר הרה"ק מקאצק, שאכן לא הפסיק המלאך את נבוכדנצר מלומר שירה, אלא כך אמר לו, הינך מסדר שבחות נאות יותר מדוד ורוצה לגנותו, אך דוד המלך מעלה יתירה היתה בו שהיו כל ימיו מלאי ייסורים ומכאובים, ובכל זאת לא הפסיק מלומר שירה, ואילו אתה יושב בניחותא על כס המלכות, מדושן עונג כ'שהשמש זורחת' עליך בתוקף אורה, על כן אסטור לך על פיך, אכאיב לך קימעא ונראה אם תמשיך לומר שירה... ואכן מיד פסק אותו רשע מלשיר ולהודות... כך דרכם של הרשעים, אם משהו לא 'מסתדר' ולא 'הולך' הכל כפי התוכניות (פלענער) מיד הם 'מבעטים', אכן בני ישראל מקבלים את הדין באהבה, ו'חסד ומשפט אשירה'...

כבר הבאנו את המעשה בהחסיד הנודע רבי שמואל מונקיס זצ"ל מגדולי חסידיו של הרה"ק בעל התניא זי"ע, שפעם אחת פרצה שריפה בביתו וכילתה את כל רכושו עד שנותר בעירום ובחוסר כל, ורק בקבוק 'משקה' הצליח להציל, ותיכף רץ עמו אל בית המדרש לשתיית לחיים, ובתוך כך פתח בריקוד בשירה ובזמרה 'שלא עשני גוי... שלא עשני גוי', ידידיו חשו אליו מיד בחשש שמא השתבשה דעתו מגודל צער השריפה, נענה אליהם רבי שמואל ואמר, הן אילו הייתי מגויי הארצות שהמה משתחווים להבל וריק לאלילים, אזי גם 'אלוהי' היה 'נשרף' בשריפה זו, אך עתה שיהודי אני ואלוקי הגדול חי וקיים, על זה בלבד ראוי להודות בכל לב, ולכן הנני מפזז ומכרכר - 'שלא עשני גוי'... הוסיפו עומק נפלא בדבריו, שאין הכוונה ל'שריפה' דייקא, אלא אצל גויי הארצות בכל 'שריפה' ונזק וציער שאירע לו מיד 'נשרף' אלוהיו, מקלל ומבעט ומלא טרוניות כרימון וכופר ומורד בהשגחה העליונה, אכן אצל יהודי לעולם אין אמונתו 'נשרפת' ונאבדת...

יג. מאמר נורא כתב הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (תר"פ) על הפסוק (יט יד) 'ויהי כמצחק בעיני חתניו', אשר נראה כנכתב לימים אלו ממש, וז"ל, ויש לתמוה הרי היו רואים בעיניהם פלא גדול שכל העיר מנער ועד זקן הוכו בסנורים ונלאו למצוא הפתח שהיו סמוכים אליו ועומדים על גביו, ועכ"פ הי' צריך להתעורר חשש בלבם, אולי יוכל עוד כהנה וכהנה ולמה הי' עוד לצחוק בעיניהם. ונראה שגם זה הי' ממכת הסנורים, כמו שבגשמיות נלאו למצוא הפתח והיו רואין ולא רואין, כן נמי בפנימיות הענין היו רואין את הפלא ולא היו יכולין לשים אליו לב. וזה לימוד לאדם שיש כמה זמנים וכמה עניינים, אשר באם ישים אליהם לב היה רואה מפלאות תמים דעים השגחתו הפרטית והשכר והעונש, אבל כאשר האדם בזדון לבו הלך חשכים אז נעשה מוכה בסנורים עד שרואה ואינו רואה. ובזמנינו אלה יכול כל אדם לראות פלאות משינוי העתים המו גוים מטו ממלכות, וההשגחה הפרטית מרחפת על פרט ופרט באופן מופלא, וצריך כל אדם להיות נשמר ממכת סנורים. עכ"ל.

יד. פעם דרש הגאון רבי שמעון שוואב זצ"ל במסיבה של מצוה (דינער) למען החזקת ישיבה, ובתוך דבריו הביא את דברי המדרש (תנחומא כב) על הפסוק ב'נסיון העקדה' שאמר הקב"ה לאברהם 'קח נא את בנך' (כב ב), אין נא אלא לשון בקשה, 'כך אמר הקב"ה לאברהם נסיתך בתשעה נסיונות ועמדת בהן, עכשיו עמוד לי בנסיון זה

בדרך זה הלך הרה"ק ה'תפארת שלמה' זי"ע לבאר במה שנאמר אצל הגר (כא טז) 'ותלך ותשב לה מנגד הרחק כמטחוי קשת כי אמרה אל אראה במות הילד ותשב מנגד' וגו', וצריך לבאר לשם מה נכתב דבר בתורה, ומה בא הכתוב למדנו לדורות עולם, אלא, הכוונה היא שהגר למדה מבית אברהם

אבינו לקבל את הנהגת הבורא ית"ש באהבה ובתמימות מבלי לשאול שאלות, ושעל כן מדרך הצדיקים שאינם מתבוננים בצרה ובמידת הדין בנבורתה שמא יעלה בהם ח"ו הרהור רע של פקפוק ותמיהה על הנהגתו העליונה, על כן אמרה הגר לא אתבונן במיתת הילד מפני מה אירע כדבר הזה, אף שלכאורה היה ראוי

כדי שלא יאמרו ראשונים לא היה בהם ממש', עוד איתא (בר"ר נו יא) שה'הנסיון האחרון שקול כנגד הכל, שאלולי לא קבלו אבד את הכל'. והרבה יש לתמוה, וכי אדם שעושים לו 'מבחן' עם עשר שאלות, וידע להשיב על תשעה מהן, האם נחשב שאינו יודע כלום או שהצליח 90%... ואם כן מדוע אם לא היה עומד בנסיון האחרון היה מאבד שכר הכל והיו אומרים שהראשונות אין בהם ממש. וביאר, כי כל הנסיונות עד עתה היו כלפי אברהם עצמו, אך עתה היה הנסיון שישחוט את בנו, ואם לא היה עומד בו הרי זה סימן שלא הצליח להעביר את החינוך לדורות הבאים, ואם כן מה תועלת יש בכל עבודתו אם אין בנו ממשיך בדרכיו.

בין המשתתפים שם היה הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל, ולאחר שגמר לדרוש אמר רבי משה לרבי שמעון, כי ביאור דברי המדרש הוא, שהמאמין רק 90% ואילו ב10% אינו מאמין הרי הוא כופר בשלמות - בכל ה100%... ומאחר שאברהם אבינו נתנסה בענייני אמונה, הרי אם לא היה עומד בנסיון העשירי ח"ו אזי היה מתברר שאינו מאמין כלל והיה מאבד שכר הכל, כי אין 'פשרות' באמונה, להיות מאמין ואינו מאמין... אלא או שהוא מאמין בשלמות או שאינו מאמין כלל.

טו. אחר המלחמה הנוראה פגש 'המשגיח' הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל באחד ממכריו מלפני המלחמה, וקרא בשמו כשהוא שואל לשלמו, ענהו הלה שכבר סר מן הדרך רח"ל 'איך בין נישט דער זעלבער' - כבר אינני אותו פלוני... כמי שאומר שהפנה עורף לכל עברו ולכל ה'יהדות', ושינה שמו ומעשיו לרעה רח"ל. החזיר לו רבי גד'ל במילים נוקבות בכדי לשבר אוטם לבבו 'וכי מי לימד אותך לדבר בשפה כזו, האם אותו רשע ימ"ש'... והיתה כוונתו לעוררו שזו היתה כוונת צורר היהודים שלא יזכר שם ישראל עוד... פרץ הלה בבכי ואמר, הרי אבדתי את אבי ואמי וכל בני משפחתי, כיצד אפשר להבין וכיצד אפשר להמשיך... המתין לו רבי גד'ל ונתן לו לשפוך כל מועקת לבבו, לאחמ"כ החל להרעיף עליו דברי ניוחמים והתחזקות, ובתוך הדברים אמר לו, וכי הינך מבין כיצד יתכן שידבר אדם בווארשא שבפולין וישמעו את קולו באמעריקע (ע"י הטעל), ואעפ"כ הינך משתמש בו... הרי שאין צריך להבין הכל... אם כן בידך לעבוד את אלוקי אביך אף אם אינך מבין דרכי הנהגתו.

לאחר שנים רבות הלך רבי גד'ל ברחובות תל אביב, והנה נוסע בכביש איש שומר תורה ומצוות כשהוא רוכב על אופנוע (motorcycle) עם 'סירה' (מין מושב שהיה מחובר אל האופנוע מצידו), וקרא לעברו, רבי גד'ל עלה אל ה'סירה', אלא שלא ידע רבי גד'ל כיצד נכנסים ומתיישיבים שם, אמר לו הרוכב, וכי את הכל אתה מבין... וכי הינך מבין כיצד יתכן שידבר אדם בווארשא שבפולין וישמעו את קולו באמעריקע... מיד הכיר בו רבי גד'ל כי זה 'אותו האיש' שדיבר עמו אחרי המלחמה, וסיפר לו האיש כי דבריו הציתו בו את אש הקודש בלבבו, ומכוחם חזר לדרך התורה והמצוות (הובא בספר במחיצת רבי גד'ל עמ' קמו).

טז. מעשה היה אצל הגאון רבי מרדכי פאגערמאנסקי זצ"ל אשר פעם יצא מחוץ לעיר בלווית מוהל מפורסם למול אחד מילדי העברים על אם הדרך (אותו מוהל ממינסק היה, והביאו החרדים לדבר ה' למול כמה תינוקות בעירו של ר' מרדכי - קובנא), בעודם מהלכים תעו בדרכם, כי שכחו לרדת מהרכבת בתחנה הנצרכת, וממילא כבר הוכרחו להמשיך עמה עד סוף דרכה, והגיעו למקום שאינם מכירים, נענה רבי מרדכי ואמר, התורה כתבה (בפרשתן כא יד) 'ותלך ותתע במדבר באר שבע', וברש"י, 'חזרה לגילולי בית אביה'. ולכאורה צ"ב, היכן מרומז בקרא שחזרה לעבוד עבודת אלילים, אלא, דהמאמין בה' לעולם אינו 'תועה', כי יודע הוא שכל מקום אשר תדרוך כף רגלו בו 'שם הוא המקום שהוא צריך להיות בזה הרגע', ולכן כשמצינו שהפסוק אומר עליה ש'תעתה' בדרכה, סימן הדבר שאבדה אמונתה שהיתה לה בבית אברהם, ו'חזרה לגילולי בית אביה', כי המאמין אינו תועה (כע"ז מתאמרא בשם הרה"ק מקאצק זי"ע). ויהי בגמרו את דבריו, הופיע לנגדם יהודי המחפש אחר 'מוהל' שימול את בנו הנוולד לו למזל טוב, אז ראו עין בעין שאין יהודי תועה... אלא הקב"ה סיבבו והביאו לכאן בשליחותו היעודה לו (נכתב ע"י תלמידו בקונטרס 'גדולת מרדכי' שבסו"ס שיח יוסף עמ' כ').

לומר 'ויאמר ה' וכו' ואברהם עודנו עומד לפני ה' בתפילתו, ורק לבסוף - 'וילך ה' כאשר בלה לדבר אל אברהם ואברהם שב למקומו' (פסוק לג), וכפירוש רש"י 'נסתלק הדיין, נסתלק הסגור והקטגור מקטרג' שם הוא המקום לכתוב 'ויפנו משם האנשים'.

אלא, שבא הכתוב ללמד ש'אפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים', כי הנה הקב"ה אמר לאברהם ועקת סדום ועמורה כי רבה וכו' - שעלה בדעתו להפוך את סדום ועמורה על חמאיהם הרבים וכבר נגזרה הגזירה, ולא עוד אלא שויפנו משם האנשים, שכבר יצאו המלאכים לעשות שליחותם לבצע את פסק הדין, וחרב חדה כבר הונחה על 'צווארי' סדום ועמורה, שהנה הנה עומדים להשמידם, ואברהם אבינו רואה שהולכים המלאכים, ואעפ"כ ואברהם עודנו עומד לפני ה', שלא יתייאש בלבבו לאמור שהמצב הוא כבר 'לאחר מעשה' ואין מקום לתפילה, אלא אפילו בשעה קשה כזו עדיין התאמץ לבטל את הגזירה¹, כי יפה כח התפילה לבטל את הנגזר ואפילו בזמן שעומדים לקיים את מה שנגזר².

לחסד ולרחמים שהלא הוא בנו של אברהם אבינו, אלא השליכה אותו מדעתה, וכלשון קדשו, לא אסתכל בעניין מיתת הילד מה זה ועל מה זה, הלא מ"מ הוא בנו של אברהם וראוי לחסד יותר, ולא רצתה להסתכל בזה ולשאול כן, עכ"ל, ומשום כך נכתב זאת בתורתנו הק', כי היא נבואה הנצרכת לדורות, להודיע את הדרך נלך בה באופן קבלת הדין באהבה. ומסיים התפארת שלמה באופן נורא, שתיכף לאחר שקיבלה עליה את הדין³ באומרה אל אראה במות הילד מיד באה לה 'הישועה והטוב מהרה', כי קבלת הדין היא 'סגולה' להמתקת הדינים ולהחיש את הישועה.

עודנו עומד לפני ה' - אליך ה' אקרא

בפרשתן (יה כ-כב), 'ויאמר ה' (פירש רש"י 'אל אברהם') ועקת סדום ועמורה כי רבה וגו', ויפנו משם האנשים (-אלו המלאכים שהיו אצל אברהם) וילכו סדומה ואברהם עודנו עומד לפני ה', הקשה הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע, מדוע נזכר בכתוב בתוך ה'דין ודברים' שהיה להשי"ת עם אברהם ש'ויפנו משם האנשים' - שהלכו להפוך את סדום בדבר ה', ולכאורה היה צריך

יז. הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע אמר פעם להגאון רבי שמריהו גריינימן זצ"ל 'אלע גייען א דארך די וועלט, דער גייט דארך לאכעדיג, דער וויינענדיג, קען מען דאך בעסער לאכן' - הכל עוברים את מסע החיים בעולם הזה, יש המקבלים את כל אשר יארע להם מתוך שמחה, ויש המקבלים אותם בעצב ובבכי. והנה הנגזר על האדם בין כך ובין כך לא ישתנה, אם כן מוטב שיחליט בנפשו לקבל הכל בשמחה ויחיה בטוב ובנעימים. (מעשה איש' פי"א אמונה וביטחון עמ' קנ"ה).

משל למה הדבר דומה ל'קטן' שנתנה לו אמו נייר חלק ודיו עם מכחול לצייר את ציוריו, והנה בא הקטן בבכי ויללה אל אמו כי נשפך לו הדיו על הנייר, אמרה לו האם, בני יקירי, מנע קולך מבכי, כי עתה שנצבע כל הנייר בדיו, אפשר לצייר בו צורת אדם, על ידי שנעשה שני חורים עבור ה'עיניים', וגם מקום ה'חוטם והפה' לא יפקד, ולא די בכך אלא אף 'כיפה' גדולה נעשה מעל לראש ה'אדם', ונמצינו נשכרים ב'אדם השלם'. ואנן נמי נלמד מזה - בעת ש'נשפכים' לנו הדברים, והכל נראה לנו כהנהגת 'אדרבה' (להיפך מהרצוי), עלינו להכניס 'צורת אדם' - להתבונן כראוי באמונה שלימה בבורא ית"ש, ואז ניווכח 'להגיד כי ישר ה' ולא עוולתה בו', והכל לטובתינו הגמורה והשלימה, ובה יבוא להיות 'אדם השלם'.

יח. וכזאת מצינו גם אצל דוד המלך, שאמר לו נתן הנביא 'גם הבן הילוד לך מות ימות' (שמואל ב' יב יד), ואכן מיד אחר כך חלה הילד ויכבד חוליו מאוד, וכתוב (שם טז) ויבקש דוד את האלוקים בעד הנער ויצם דוד צום' וגו', ופירש הרד"ק ויבקש דוד את האלוקים - שהתפלל בעד הנער, אעפ"י שהנביא אמר לו מות ימות התפלל בעדו, והרי אין לך חרב חדה מונחת על הצוואר גדולה מזו, נבואה מפורשת שהנער ימות, והנה מחלתו כבדה ואנושה, אך דוד עומד ומתפלל...

יט. כה אמר הגרי"ז מבריסק זצ"ל להמחיש את כח התפילה, 'מעשה' באחד שתפסו אותו על שעבר על אחד 'מהעברות החמורות' שבחוקי המלכות שהעונש הקבוע על כך בספר החוקים הוא גזר דין מוות, כמובן ששכר עורכי דין בכסף מלא שיוכיחו את צדקתו, בהגיע יום הדין פתח הקטגור בדבריו והוכיח שאכן פלוני זה עשה מה שעשה, לעומתו נעמדו הסנגורים וטענו לחפותו, אך גברה יד הקטגור ופסק השופט את דינו למיתה רח"ל. חשכו

ברכת המלאך, וכברכת נביא כעין ברכת אלישע שבירך את השונמית (מלכים ב' ד טו), ולכן צחקה, כי ענין הלידה אצלה הוא ממש כ'תחית המתים', וזה אי אפשר אפילו על ידי ברכת מלאך אלוקים, אלא שינוי טבע גדול כזה אפשר רק על ידי 'מצוות (ציווי) הא-ל פרטית או בתפילה משגת חן' מאתו'. ללמדנו כוחה של תפילה שהיא גדולה יותר מברכתו של מלאך.

בא וראה עד כמה גדול כוחה של תפילה, מהאמור בפרשתן (יה יב) 'ותצחק שרה בקרבה לאמר אחרי בלותי היתה לי עדנה', וכבר עמדו המפרשים ורבותינו הראשונים לבאר הטעם שצחקה ולא האמינה למלאכי השרת משרתי עליון שאמרו בדבר ה' ש'כעת חיה והנה בן לשרה', ומבאר ה'ספורנו', ששרה אמנו לא ידעה שהמלאך אומר בן בציווי ה' אלא חשבה שהוא

עיניו של הנאשם וכמעט שלא התמוטט אך עדיין לא איבד תקוותו, מיד אמר שעומד להגיש ערעור בפני ערכאה גבוהה יותר, פשיטא שבדרך הטבע פחתו הסיכויים לצאת זכאי, אך עדיין יתכן 'להפוך את הקערה', הלה שכר עו"ד מומחים ביותר העולים הון תועפות, והם ניסו בכל כוחם להביאו לידי זכות, אולם גם הבית הדין 'הגבוה' הרשיע את הנתבע, והשאיר את פסק הדין על מקומו. ועדיין לא התייאש הנאשם, כי אף שנפסק דינו לחובה אך המלך ברוב רחמיו יכול לתת לו 'חנינה', ומיד החל להפעיל 'קשרים' ולהתחנן ל'עסקנים' שיבקשו משרי המלוכה שידברו על המלך להשאירו בחיים, שהרי מטופל הוא באשה חולנית ובעוללים רכים, וגם לרבות בהורים זקנים וחולים, כמו כן השתדל בכל כוחותיו לבקש מאת מכריו וידידיו שישלחו מכתבים לבית המלוכה להעיד על טיבו שכשר הוא, אולי יחוס אולי ירחם. אמנם המלך לא נעתר להפצרות המרובים, ופסק שבעוד כ"ד שעות יבוצע פסק הדין. באותה שעה ידע שנעלו בפניו כל שערי ההצלה בדרך הטבע, אך עדיין המשיך לפעם בו רצון החיים מתוך תוחלת ותקווה אולי יארע משהו שלא כדרך הטבע או שיתחולל נס גלוי להצלתו. הגיע הזמן הנקוב... נכנס השוטר והובילו אל מקום ההריגה, שם עמד שר הטבחים והשחיו את חרבו למען תתבצע ההריגה בלי ספק... והניחה על כתף הנאשם... באותו רגע נגוז חלום החיים, אבד סברו ובטל סיכוי, יודע הוא היטב שזהו... הגיע הרגע האחרון לחייו, וכבר אין שום דרך להינצל... אמנם יהודי מחויב להאמין שאפילו חרב חדה מונחת על צווארו של אדם אל יתייאש מן הרחמים... גם במצב נואש זה, שאין שום פתח דחוק להיכנס בו עדיין יכול הוא להיוושע אם ישפוך שיחו לפני בוחן ליבות (מובא בהקדמה לספר נס ההצלה של ישיבת מיר בשאנחאי).

כ. 'דבר בעיתו מה טוב' להביא כמה עניינים מסדר התפילה - כולם נרמזו בפרשתן - שהם בבחי' 'תפלה משגת חן', שעליהם ניתן להמליץ מאמרו של הרה"ק ה'עבודת ישראל' מקאז'ניץ זי"ע בפירושו לשון המשנה (אבות א ה) 'אמור מעט ועשה הרבה' - אמירתם מועטת (כמה רגעים ספורים ותו לא...) ואילו עשייתן מרובה - פועלים גדולות ונצורות בשמים ממעל, והם ממש 'דברים העומדים ברומו של עולם ובני אדם וכו'... וחבל שאין 'משקיעים' לאומרים מתוך כוונת הלב...

בראש ובראשונה הוא אמירת 'פרשת העקידה', וכבר כתב בספר 'סדר היום' לרבינו משה בן מכיר בזה"ל, ואם כן ראוי הוא לזכור ענין העקידה כל יום ויום קודם שנסדר תפלתנו כדי שיתמלא עלינו רחמים אלוקינו שבשמים ויקבל תפלתנו ותחנתנו בחמלה, ובעל נפש לא יבטל אותה בשום ענין וגורם טובה גדולה לו ולכל ישראל, ומביא מדברי הזוה"ק (עי' תיקו"ז קל"ט): 'לא אית מאן דמבטל מותנא מן בני אנשא כקרנן דעקידת יצחק וכו', ועקדת יצחק מעלייא לישראל לאדכרא ליה בכל יומא בגלותא דתגין עליהן מכל מערערין בישין, וקלא נפיק ואמר אל תעש לו מאומה, וזכות אבוהון יגן עליהון מערעין בישין' [- אין דבר המבטל מוות מן בני אנוש כקרנן דעקדת יצחק, והיא מועילה לישראל להזכירה בכל יום כשהם בגלות להגין עליהם מכל מקטרגים רעים, ובת קול יוצאת ואומרת אל תעש לו מאומה, וזכות אבותם יגן עליהם ממאורעות רעות]. ומיהו שאינו חפץ ונצרך בימים אלו ל'הבטחה' כזו... עוד כח נפלא ומסוגל הוא אמירת 'תחנון', וכמו שאמר הרה"ק רבי מנחם מענדל מרימינוב זי"ע (אילנא דחיי בסוף פרשתן) בשם מרנא הבעש"ט הק' זי"ע לרמז בהאמור בסוף הפרשה (כב כד) 'ואת מעכה', שהוא ר"ת וידוי אחר תפלה מגיע עד כסא הכבוד.

פעם פרצה מגפה באחת העיירות על יד קארלין, ורח"ל נפטרו אנשים צעירים לימים בזה אחר זה, והורה הרה"ק ה'בית אהרן' זי"ע לשלוח טעלגרמא שיקבלו על עצמם להיזהר באמירת תחנון, ואכן התחילו להקפיד בכך והמגפה נעצרה.

מעשה פלא הובא ב'נפלאות הסבא קדישא' (ראדושיץ, עמוד כב), שפעם הגיע אחד מחסידי קאצק אל הס"ק מראדושיץ זי"ע, ושפך בפניו מר לבו, על 'מזלו' שנתהפך, וירד מטה מטה הן בבני הן בחיי הן במזוני שנעשה 'יורד' ל"ע, שאלו הרה"ק האם הוא מקפיד על אמירת תחנון, ונתבייש מלענות, שאלו הרה"ק בשנית, בלית ברירה ענה, שאכן אינו אומר תחנון, וכל ימיו הם כיומא דפגרי... אמר לו הרה"ק עליך להשלים את כל ה'תחנונים' שהחסרת, שמא תדע ממתי החסרת את ה'תחנון', וענה לא ידעתי, עד שנזכר כי מימי נעוריו זלזל בזה, ציווהו הסבא קדישא לערוך חשבון כמה תחנונים חיסר מאז, עשה האיש חשבון, ומצא שחסרים לו כמה אלפים, אמר לו הרה"ק, תשלים את כל הסכום 'תחנונים' שחיסרת, ובזה תלוי ישועתך, כי כל עוד שתחסיר אפי' אחת מהסכום לא תוכל להושע בשום אופן, וגם בתנאי זה שתקבל ע"ע מהיום והלאה שלא לגרוע מלומר תחנון בכל יום, האיש הנ"ל בשמעו כי ישועתו תלוי בזה קיבל עליו תיכף את ה'פסק', והבטיח לסב"ק שמעתה לא יחסר מלומר תחנון, ומיד החל ב'עבודה' הזאת, עד שבגמר כמה שבועות גמר כל הסכום שחיסר, ומיד, בו ביום שגמר הסכום התחיל להצליח ולעלות מעלה מעלה עד שנתעשר וראה פלאות.

ביותר אמורים הדברים לענין אמירת 'והוא רחום' בימי שני וחמישי, וכבר מובא בשם תלמידי הרה"ק ה'חתם סופר' זי"ע כי מה שנראה התעוררות גדולה בבכיות ותשובה בימים נוראים בקיבוץ אצל רבנים גדולים וקדושים, עוד ביותר היה אצל רבינו הגאון בעל חתם סופר ז"ל כל שבוע פעמיים באמירת והוא רחום בתחנון, ורושם גדול נשאר בזה גם אצל תלמידיו (הגאון ר"א פריעדמאן ז"ל אב"ד נירעדהאז, ב'זכרון למשה' סיפורים ומנהגים מהגאון בעל חתם סופר ז"ל סו"ס כ"א גרו"ד תרח"צ). בימי הרה"ק רבי יהושע מבעלזא זי"ע דר יהודי בכפר הסמוך לבעלזא והחזיק למחייתו בית מזיגה (קרעטשמע) שם היו מתכנסים גויי הארצות ושותים עד כדי שכרה ועד בכלל. באחת הלילות כשרצה היהודי לסגור את ה'קרעטשמע' בלילה ביקש מכולם לשוב לבתיהם, ואכן יצאו הכל חוץ מאחד אשר היה שיכור כלוט, והורה לו את הדרך חוצה, אך הלה לא ידע להבדיל מימינו ומשמאלו, ונתקע ברגל השולחן ונפל ארצה ונחבט ראשו בקרקע, ועד מהרה איבד רוח החיים. נבהל האיש מאוד, שהנה יאשימו אותו בהריגת הגוי שמת אצלו בחנותו, מה עשה, נעל החנות והחיש פעמיו אל הרה"ק מבעלזא, ובאישון ליל נקש על דלתות ביתו, ומשהכניסו הרבי גולל לפניו את צרתו ואת הסכנה המרחפת על ראשו ועל ראשם של כל יהודי המחוז (גאליציע), שהרי שונאי ישראל ימצאו בזה שעת הכושר לפרוע בהם פרעות. אמר לו המהר"י שוב לביתך, עמוד על יד ה'פגר' ואמור את תפילת 'והוא רחום' הנאמרת בתחנון בימי שני וחמישי. מיד מיהר לבית המרזח והחל באמירת ה'והוא רחום' מתוך בכיות נוראות בשברון לב, והנה לנגד עיניו 'התעורר' הגוי, עמד על רגליו והלך לבית אדונו, ותיכף משנכנס לבית נפל שם ומת, ומעתה לא היה מקום לרשעים להעליל עלילות על בני ישראל. שב היהודי לבעלזא להודות להרה"ק על הישועה הגדולה אשר נעשית עמו, והוסיף לשאול את המהר"י, אם אכן כה גדול כוחה של תחנון מדוע מקילים לנו לפעמים (נהרא נהרא ופטיה) שלא לאומרה בזמנים שונים... השיב לו הרבי מיניה וביה, וכי ברצונך שכל הגויים יקומו על רגליהם וישובו לחיות... ואם כי פשיטא שמופת נורא זה היה בזכותו ובכוחו הגדול של הרה"ק מהר"י אך השתלשלה הישועה דרך אמירת ה'והוא רחום' ללמדנו שתפילה זו מסוגלת ביותר, ואם אין בכוחנו להחיות מתים, אך על כל פנים בידנו להחיות חיים ולהינצל מידי נכרים שונאי ישראל...

גם מצינו בפרשתן 'סגולה' לקבלת התפילות, והוא כאשר מתפלל על חברו והוא צריך לאותו דבר שהוא נענה תחילה, ולמדו זאת חז"ל (ב"ק צב.) ממה שנאמר (כ יז) 'ויתפלל אברהם אל האלוקים' לרפואת אבימלך ובני ביתו, ומיד אח"כ כתיב (כא א) 'וה'פקד את שרה כאשר אמר'.

אגב אורחא, אם ב'סגולות' עסקינן, מסופר שפעם ציווה הרה"ק מהר"א מבעלזא זי"ע את הגאון רבי העניך פאדווא זצ"ל (לימים גאב"ד לאנדאן יצ"ו) לגשת לפני התיבה לתפילת שחרית, והורה לו סדר התפילה כמנהג בעלזא, שהש"ץ פותח ב'אדון עולם' קודם ברכות השחר, ואף מסיים ב'אדון עולם' לאחר קדיש שלאחר 'עלינו לשבח', ואומרים את התיבות 'ה' לי ולא אירא' (בסיום 'אדון עולם') בקול רם, והוא סגולה להינצל מפחדים לכל אותו היום...

ודבר פלא נוסף מספרים בני משפחה חשובה ונכבדה, שבשעתו הזכירו אחד מילדי המשפחה אצל הרה"ק מבעלזא שהוא סובל מ'פחדים', אמר הרה"ק שניחו את יד הילד על גבי ה'מזוזה' ויאמרו שה'בעלזער' - רב' אמר שצריך לפחד רק מה', ואין לפחד משום דבר זולתו, ואכן מני אותו יום סרו ממנו הפחדים למיניהם... ומעידים שדברי הרה"ק חיים וקיימים עד עצם היום הזה, ולא דווקא אצל אותו הילד שהוזכר אצל המהר"א זי"ע, אלא שנהגו כן כבר כמה וכמה פעמים אצל עוד ילדים, ותמיד רואים המה ניסים ונפלאות... (חיבת העבודה).

ואין בידו כ"כ להתפלל בכוונה שלימה בלא היסח הדעת. וביארו בעלי המוסר שאעפ"כ עדיפה תפילת החולה על עצמו מאחר שתפילתו היא 'באמת' יותר מאחרים, ו'קרב ה' לכל קוראיו לכל אשר יקראוהו באמת'.

זאת ועוד, שהרי ישמעאל היה רשע גמור ובעל עבירה, שכבר עבר על ג' החמורות (עיי' רש"י כא ט) וגם יצא לתרבות רעה (שם יד), ומכל מקום שמע אלוקים לקול הנער, ולא לקול תפילת הגר שהיו נאים מעשיה בקטורת' (רש"י כה א), אלא ללמדנו, כי אין כל נפק"מ מיהו המתפלל, אלא ככל שהתפילה תבוא יותר מעומק הלב יותר במהרה תתקבל לרצון, ואף אם יצאה מפי מי שאינו ראוי כ"כ, ומאחר שתפילת החולה היא 'באמת' ומעומקא דליבא על כן היא מתקבלת ביותר יא.

ואם הדברים אמורים ב'ישמעאל' קל וחומר בן בנו של קל וחומר לתפילתו של בן ישראל שוודאי

בפרשתן (כא יז), 'וישמע אלוקים את קול הנער ויקרא מלאך אלוקים אל הגר מן השמים ויאמר לה מה לך הגר אל תיראי כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם'. וכבר דקדקו חו"ל בלשון הכתוב, שהלא גם הגר אמו בכתה והתפללה על ישמעאל, וכדכתיב מקודם (פסוק טז) 'ותשא את קולה ותבך', ומכל מקום אמרה תורה 'כי שמע אלוקים אל קול הנער באשר הוא שם', והרי שתפילתו של ישמעאל נתקבלה יותר מתפילת הגר. וטעמא דמילתא ביארו חו"ל (בר"ר נג יד) בזה"ל, 'באשר הוא שם, בזכות עצמו, יפה תפילת החולה לעצמו יותר מכל'. וכן הביא רש"י 'מכאן שיפה תפלת החולה מתפלת אחרים עליו, והיא קודמת להתקבל'.

הוסיפו בעלי המוסר, כי לכאורה היה מקום לומר שתפילת אחרים עליו תתקבל יותר, כיון שהחולה אפוף בכאבים ומוטרד בייסורים ושקוע בצערו

מעשה בבחור שהחל לסבול ל"ע מ'פחדים' ודמיונות, כידוע שסבל זה רב וקשה מנשוא, באותו הזמן היה ביתו של הרה"ק רבי יצחק מבוהוש זי"ע בבני ברק - תל תלפיות בהיותו זקן האדמורי"ם ורבים נהרו לקבל עצתו וברכתו, אף בחור זה החיש פעמיו לבית האדמו"ר מבוהוש, הרבי שמע והקשיב לקול בכיו, ונתן לו להריח טבאק מקופסה שהייתה שמורה עמו כירושה מזקנו הרה"ק מרוז'ין זי"ע, ולאחר מכן אמר לו, נו, אמור את הפזמון 'אמר ה' ליעקב - אל תירא עבדי יעקב' במשך ארבעים לילות בטרם עלותך על יצועך ותנצל, וכן הוזה, הבחור עשה כעצתו והבריא לחלוטין, עד שזכה להקים בית לתפארת בכרם בית ישראל.

עברו כמה שנים שבהם כבר נסתלק השמימה האדמו"ר מבוהוש, ולאותו אברך שכבר נולדו שני בנים שבו הפחדים ביתר שאת ועוז, ולא ידע את נפשו, כי מלבד כל ה'פחד' שבדבר גם כל ביתו וזרעו היו בסכנת קיום... באותם הימים נהרו הכל לעבר ביתו של זקן האדמורי"ם (שבאותה שעה) מוח"ז הרה"ק רבי יצחק אייזיק מזוטשקא זי"ע, ויפן האברך אל ביתו של הרבי מזוטשקא ושטח לפניו את מעשה 'פחדיו' וכו', אמר לו הרבי, אף אני מטבעי 'דואג' גדול הנני, ופעם אחת כשאחד מבניי לא שב הביתה בזמנו הרגיל כמעט יצא לבי מדאגה, עד שהרגעתי את עצמי - וכי כשהבן בבית יש בידי לשמור עליו, הרי ממילא זקוק הנני לרחמי שמים ולשמירה עליונה, א"כ 'מה לי הכא ומה לי התם'... האברך ש'חכם' היה אמר לרבי, נאים הדברים למי שאמרם, אך נפשי לא מצאה בזה מנוח כלל... אמר לו הרבי באותו מטבע לשון נו, אמור את הפזמון 'אמר ה' ליעקב - אל תירא עבדי יעקב' במשך ארבעים לילות בטרם עלותך על יצועך ותנצל, וכן הוזה, שנתרפא לגמרי מפחדיו עד עצם היום הזה. ויהי לפלא בעיני השומעים, כי סגולה זו איננה מובאת בשום מקום, ושני האדמורי"ם נתנבאו בסגנון אחד. ואם כי מי יבוא בסוד קדושים, אך זאת למדנו מדברי שניהם, כי האמונה ב'אמר ה' ליעקב אל תירא עבדי יעקב' מועילה לשכך כל מיני דאגה, והיינו טעמא, כי על ידי שמחדיר בקרבו היטב את אור האמונה הטהורה שוב אינו בא לידי דאגה.

כא. וכן מצינו עוד בפרשתן, שביקש אברהם אבינו על הצלת סדום ושאר הערים הסמוכים ולא נענה, לעומתו, כשביקש לוט 'אמלטה נא שמה הלא מצער היא ותחי נפשי' (יט ב) מיד נענה המלאך ואמר לו (פסוק כא) 'הנה נשאתי פניך גם לדבר הזה לבלתי הפכי את העיר אשר דברת', וכל המתבונן עומד ותמה כיצד הועילו תפילותיו של לוט יותר משל אברהם אבינו. יש שפירשו שלוט התפלל על חייו כפשוטו, בלא חשבונות וזכויות וטענות, אלא התפלל בשפה פשוטה מעמקי לבבו, רבש"ע ותחי נפשי - הבה לי חיים, על כן תפילתו התקבלה מיד, לעומתו אברהם אבינו התפלל על הצלת אחרים מתוך טענות ש'חלילה לך מלהמית צדיק עם רשע', ו'אולי יש חמישים

באר הפרשה - פרשת וירא

עקדת יצחק לזרעו היום - 'עקידה' בימינו אנו

בפרשתן (כב א), 'והאלוקים ניסה את אברהם ויאמר אליו אברהם ויאמר הנני, ויאמר קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק וגו', כתב הרמב"ן ('האמונה והבטחון' פ"ו) לא נשתבח אברהם אבינו על מה שקיים את כל התורה (יומא כח:), כי רבים קיימו את המצוות כולן ולא נתעלו במדרגות כמוהו, אלא כל זאת היה בזכות עמידתו בגבורה ב'עשרה נסיונות', וכמאמרם (אבות ה ג) 'עשרה נסיונות נתנסה אברהם אבינו ועמד בכלן - להודיע כמה חיבתו...

ובך כתב ה'ספורנו' בפסוק (כב יב), 'כי אתה ידעתי... ולא חשכת את בנך את יחידך ממני, וו"ל, 'ידעתי

מתקבלת היא ברחמים ובאהבה לפני אדון כל"ג. וכך כתב הרה"ק ה'קדושת לוי' זי"ע (פרשת וירא ד"ה א"י מלת) וו"ל, כל אדם צריך להתחזק בלבו אמונה זאת שבודאי אין הקב"ה מואס בשום תפילת עמו ישראל, ואף שהוא נקרא 'הגדול הגבור והנורא' ולו דומיה תהילה, אעפ"כ יקר בעיניו דיבורים של עמו ישראל, אפילו ממי שהוא ח"ו בדיוטא התחתונה, אעפ"כ מגיע מזה תענוג להבורא יתברך וכו'.

ומקרא מלא דיבר הכתוב (משלי יו כג) 'שחד מחיק רשע יקח להטות ארחות משפט', ופירש רש"י בזה"ל, הקב"ה מקבל דברי הבגעה ופיוס מחיק הרשעים כלומר בסתר בינו לביןם, להטות ארחות משפט - להפוך דינו מרעה לטובה. עכ"ל"ג.

צדיקים' וכו'. ואף שפשיטא שאין לנו שמץ ונגיעה קלה באברהם אבינו, אך ללמדנו על כוחה של תפילה הבאה ממעמקי הלב בפשטות ובתמימות.

ידוע מה שסיפר הרה"ק ה'צמח צדק' מליובאוויטש זי"ע על איש תם וישר, שהיה דר בכפר אחד סביבות ירושלים, הלה לא קרא ולא שנה מימיו, ואף את 'סדר התפילה' לא ידע, וכך הייתה דרכו, שבכל שבוע היה נכנס לירושלים למכור פירות וירקות מתנובת שדהו, ואז היה נכנס אל הרב דמתא שירשום לו על הנייר את סדר התפילה לכל השבוע הבעל"ט. פעם אחת בא אל הרב בחודש חשוון, וביקש מאתו שירשום לו סדר התפילות לכמה שבועות - היות והדרכים עומדות להתקלקל ברפש וטיט על ידי הגשמים העתידים לירד, ומן הנראה שלא יוכל להכנס העירה, ויעש הרב כבקשתו. ויהי בשבוע השני נזדמן לו לעלות לירושלים, והנה הוא רואה שכל חנויות היהודים נעולות על מסגר ובריה, נחרד בליבו שמא טעה במנין הימים ושבת היום, אך משראה אנשים המהלכים בטלית ותפילין שבה אליו רוחו שלא התבלבל בחשבון הימים. ניגש אליהם לשאול מה יום מיומיים, מדוע שבתו בעלי החנויות ממלאכתם. השיבו לו שהיום תענית ציבור הוא, ולכן הכל בטלים ממלאכתם. הצטער היהודי על שאכל כי לא ידע שהיום הוא יום תענית, ולא עוד אלא שלא התפלל תפילת יום התענית. מיהר אל הרב ופרץ בבכי - היתכן להכשילני בחמורות כגון דא, לאכול ביום תענית ציבור. השיב לו הרב, אין תענית זו מהתעניות הקבועות, אלא כך גזרו ב"ד עקב עצירת גשמים, וקראו עצרה וצום לתפילה ולתחנונים ממי שמפתח של גשמים בידו. חזר ותמה, וכי מפני כך צריך לגזור תענית וצום, החזיר לו הרב בשאלה, וכי מה יש לעשות לפי דעתך, השיב הלה, בהיעצר הגשם מעל אדמתי, אצא השדה, ואקרא לאבינו שבשמים, ומיד מתחילים הגשמים לירד. אמר לו הרב, אם כן עשה נא אף למענינו כן, נשא הכפרי עיניו למרום ואמר אבא רחימאי, בניך צריכים לגשם, וכי אפשר שיגועו בניך ברעב חלילה... ומיד נתקדו השמים בעבים והחל מטר לירד להשקות נפש כל חי.

הוסיפו על כך בשם בנו של ה'צמח צדק' הרה"ק המהר"ש זי"ע, שאין משיבים ריקם את תפילת התמים, משום שאינו מבין 'חסדישע פשעטלאך', אלא מדבר אל הקב"ה כבן המתחטא אל אביו, ובקשה כזאת בדין הוא שתתקבל. כב. ובזה ביארו מדוע עוטפים את הטלית בעת הברכה כעטיפת הישמעאלים (טור א"ח ח בשם הגאונים), כי פעמים הרבה יבוא היצר לאדם בגשתו לתפילתו ויאמר לו הרי חוטא ופושע אתה כזאת וכזאת עשית - כיצד תעז להראות פניך לפני ה' ולהתפלל לפניו, לזה מזכירים לו לאדם את עטיפת הישמעאלים, כי כשם שנתקבלה תפילתו של ישמעאל 'באשר הוא שם' כך תתקבל גם תפילתך ולא יביטו בשמים על מעשיך שבעבר, מעתה לך נא עמוד נא התייצב נא והאלוקים ישמע לקול שוועתך וימלא כל משאלות לבך לטובה ולברכה.

כג. וכן הוכיחו ממה שנאמר (תהלים כב כה) 'כי לא בזה ולא שיקץ ענות עני וכו' ובשוועו אליו שמע', והא פשיטא שאין הכתוב מדבר ב'עני' בממון או בדעת, שהרי לא היה אפילו הוה אמינא שהקב"ה יבזה אותו מחמת כן... אלא בעל כרחך שמדובר ב'עני' במעשיו, שאכן ראוי לבזותו ולשקצו, אך אף על פי כן בשוועו אליו שמע...

רצון המקום. עוד יחשוב האדם, באם באה לידו איזה עבירה או איזה מצוה, יחשוב אולי השם יתברך מנסה אותי עתה אם אעבור או אקיים, כדרך שניסה את אברהם אבינו. ובודאי אילו ידע האדם שהקב"ה מנסה אותו עתה, היה נזהר מאודי, על כן יחשוב האדם תמיד בבוא איזה ענין לידו, כי כן היא מדתו של הקב"ה, שולח איזה ענין לאדם כדי לנסותו. ואשרי אדם שה' אלוקיו תמיד במחשבתו, עב"ל.

ו'להודיע חיבתו של כל יחיד ויחיד העומד בגבורה כנגד יצרו' ב'עשרה נסיונות', כל חד וחד

אני המלאך שבדין יגדילך הא-ל על מלאכיו, כאמרם ז"ל (סנהדרין צג.) גדולים צדיקים יותר ממלאכי השרת'. והיינו כי על ידי העמידה בנסיונות עולה ומתעלה בדרגה יתירה על מלאכי השרת.

ומעשי אבות סימן לבנים, וכמו שכתב השל"ה (וירא דרך חיים תוכחת מוסר אות מב), מפרשת העקידה ילמוד אדם מוסר וימסור נפשו על קדושת השם יתברך, ומכל שבן שימסור אבר מאבריו או שבירת איזה תאוה, כגון לעמוד בהשכמה לתורה ולתפלה, או לשבור שאר תענוגים, וכן שיחה בטלה וכיוצא בזה, יבטל רצונו מפני

כד. וכמסופר על אחד מצדיקי הדורות שאחד מחסידיו התאונן בפניו שלקוי הוא מאד במידת הכעס, ומכל דבר - קטן כגדול היתה חמתו בוערת בו, עד כדי סכנה לסובביו, אמר לו הרבי, המתן נא מחוץ לחדרי, ובעוד שעה קלה איעצך עצה ההוגנת להפטר מן הכעס, כצאת החסיד מחדר הרבי נכנס אחריו יהודי נוסף, נענה אליו הרבי בקול גדול (בכדי שהראשון ישמע את דבריו תוך כדי שהותו מחוץ לחדר), אבקשך, שביציאתך מחדרי תנסה בכל דרך שהיא להביא את העומד בחוץ לכלל כעס. החסיד 'השני' יצא מהרבי, ומיד נפנה 'לעשות רצון צדיק' - בתחילה שפך 'בטעות' משקה רותחין על רעהו (הראשון) ועל בגדיו, ובראותו שכל המשקה נשפך על חברו החל לפייסו בדברים, ולהתנצל בפניו 'לא הבחנתי בך' וכדו', אנא ימחל לי מר על אשר עוללתי לו, וראה זה פלא, 'כעסן' גדול זה לא די שלא רתח מזעם, אלא אף הוסיף לדבר בדברי פיוסין אל 'השופך', לאמר לו, לא אתה עשית זאת, כי אם האלוקים אשר שלחך. כך ניסהו בכה וכה, והעלה חרס בידו - 'הכעסן' לא קצף ולא רגז, ועל כל דבר נענה אל המנסה, 'שהכל נהיה בדברו' - בדבר ה'. לאחר זמן נקרא לשוב אל הקודש פנימה, ויאמר לו הרבי, שמעתי מאחורי הפרגוד היאך שהנך עומד בנסיון הכעס ממש 'הפלא ופלא', ואף כשחברך ניסה אותך ב'עשרה נסיונות' של כעס לא העלית רוגז אף לא בלב, ואם כן מה תתאונן על ה'כעס' שאין בך, ענהו החסיד בבת שחוק, אם היה הרבי מדבר מעט יותר בלחש היה זה בגדר 'נסיון', אך מאחר ושמעתי את דברי הרבי אל הנכנס אחרי, וידעתי בשעת מעשה שמנסים אותי, בזה נתבטלה ממני כל הבחירה. אחר הדברים האלה אמר לו הרבי, בכל עת זכור נא ש'מנסים' אותך מן השמים, וממילא יקל מעליך כל קושי הנסיון, ולא רק לענין 'כעס' הדברים אמורים, אלא לכל חיי האדם ותהלוכותיו... כה. כה ביאר בפ' הרד"ל (להגאון רבי דוד לוריא מבוחאב, נדפס בשנת תרי"ב) על פרקי דר"א (פ"ט כג) בלשון הגמ' (ברכות סא.) לבאר הטעם שנאמר בבריאת האדם 'וייצר ה' אלוקים את האדם' (לעיל ב ז) - 'וייצר' בשני יודי"ן, 'אוי לי מיוצרי אוי לי מיצרי' [ופירש"י, 'אוי לי מיוצרי אם אלך אחרי יצרי, ואם לא אלך אחרי אוי לי מיצרי המייגעני בהרהורים' (ופשיטא ואצ"ל שאין שני האוי לי שווים... כי א"א להשוות את האוי והאסון הנורא אם אלך אחרי יצרי, לעומת האוי לי אם לא אלך אחריו...)], וכתב הרד"ל, נראה רמז עצה לחזק לב אדם שבזה יוכל לכבוש יצרו, שהרי גם היצר הרע אינו אלא יצירו של הקב"ה, ואף הוא לא נברא אלא לכבודו של השי"ת - לנסות את האדם בכדי שיעמוד בו ועי"ז יתגדל ויתקדש שמייה רבא, 'וכשמסתכל בזה, ניתן כח באדם לכבוש יצר מחשבות לבו מפני יוצרם'.

כו. והנה אחד מדרכיו הידועים של היצר הרע להחליש ולהרפות יד האדם הוא ע"י שמעמיד לנגד עיניו את העבר, ומכניס בו מחשבות ייאוש שאבדה תקוותו... אך מחובת האדם להתעלם מכל העבר ולהתחדש לעבודתו ית"ש, וכמו שפירש הרה"ק ה'דברי שמואל' זי"ע בלשון הכתוב בפרשתן (יט יז) 'אל תביט אחריו', כי כך ציווה המלאך אל לוט 'אל תביט אחריו' - על הנפילות שהיו לך. כי הבט וראה - אשת לוט הביטה לאחוריה, מה עלה בסופה - ותהי נציב מלח'...

פעם פנה הגה"ק החזון איש זי"ע אל אחותו הרבנית א"ח ה'סטייפלער' זצ"ל, וציווה אותה שתסגור היטב את דלתות הבית, ובשום פו"א לא תפתח הדלת לאיש, כעבור כמה רגעים באה נערה אל פתח הבית ודפקה על הדלת, כראות הנערה שאין נענים לה, החלה להכות בדלת בכל יכולתה, עד שאמרה הרבנית ל'חזון איש' תן לי לפתוח לה, כי בלאו הכי, לא יארכו הדקות והדלת תשבר לגמרי מרוב הכאותיה, נענה ה'חזון איש' אמרי לה שתפנה אל

באר הפרשה - פרשת וירא

קרן עור פניו' (שמות לד לה), שהעומד בנסיון 'תהל אורו עד כסא הכבוד'.

צא הלחם - עצם מלחמתו להתגבר על הנסיון מעלה נחת רוח לפניו יתב"ש

ועל כולנה, ידע שעיקר נחת רוח שיש לבורא יתב"ש מאתו, הוא מעצם היותו במצבי נסיון בכל עת ובכל שעה, ויגיעתו לעשות רצונו בלבב שלם מעלה אשה ריח ניחוח לה'. וכבר אמרו צדיקים על דברי

בדיליהי, כבר הביא הרה"ק ה'אור לשמים' זי"ע (הוקת ד"ה עלי באה) בשם הרה"ק ה'חווה מלובלין' זי"ע בביאור הכתוב (פסוק יג) 'והנה איל אחר נאחו בסבך בקרניו', שהראתו הקב"ה לאברהם 'איל אחר' - שיש עוד 'איל' (עקידה) מלבד איל (עקידה) זה, והוא כאשר האדם נאחו בסבך היצר, המסבכו ומושכו אחר תאוותיו והוא נלחם בגבורה כנגד הצר הצורר, ומשבר רצונותיו ושבעיו מפני רצון השי"ת, הרי זה חשוב כעקידה^י ממש^{כט}, ועל זה מסיים הכתוב 'בקרניו' שהוא מלשון הארה וכמו 'כי

הרב וואלף (שהיה מנהל בית החינוך לבנות באותה התקופה), לא עברה שעה מועטת ויבוא הרב וואלף אל הקודש פנימה, וכה סיפר, ריבה זו באה בפני לבכות על מצבה הרוחני שבכי רע הוא, לאחר שהיתה בצבא... עתה לאחר שהרהרה במעשיה הסיקה בעצמה שאין עוד כל חפץ בחייה, ובכוונתה לאבד עצמה לדעת רח"ל, אמר לו ה'חזון איש' זי"ע לך נא אליה, ואמור לה בשמי, כי מה שאמרו חז"ל (יומא כט.) 'הרהורי עבירה קשין מעבירה' קאי על ההרהורים שלאחר העבירה - לחשוב מחשבות ייאוש ודומיהן, והרוצה להנצל מזה ישים כל מחשבתו רק בעתיד, להמשיך ולהתעלות בדרך העבודה, אמור לה בשמי שתשכח לגמרי מהעבירות שעברה, ותתחיל הכל מחדש כתינוק שנולד, ואז ייטב לה בזה ובבא. ואכן הדברים נכנסו בלב הנערה וחזרה למוטב, הקימה דור ישרים מבורך, יראים ושלמיים נאמנים לה' ולתורתו.

והמחישו את הדבר, בשני 'שותפים' גנבים, ששדדו את הבנק לאור היום, ונמלטו על נפשם כשצורר הכסף טמון תחת ידם בהחבא... באמצע מנוסתם, פנה האחד אל רעהו הבה נעמוד ממרוצתנו ונספור כמה גנבנו - כמה רווח השלל... נענה רעהו ואמר, את הסכום המדויק - כמה גנבנו כבר נראה מחר ב'חדשות' בצייטונג היומי (עיתון יומי), עתה אין לנו אלא לברוח... והנמשל פשוט, בל תעמוד לרגע להתבונן מה עוללת, גש הלאה, לך בדרך הטובה, וממילא תתקן כל אשר פגמת.

כז. ואין בידינו להשיג עד כמה חשוב וחביב לפני המקום ב"ה כל 'משהו' שהאדם עושה למען שמו באהבה, הנה איתא במדרש (הובא ברש"י) שהקב"ה אמר לו לאברהם 'קח נא את בנך... אמר לו 'אשר אהבת', אמר לו שניהם אני אוהב, אמר לו את יצחק. וקשה דבפירוש הביא רש"י לעיל (כא יד) שנתן להגר 'לחם וחמת מים - ולא כסף וזהב, לפי שהיה שונאו על שיצא לתרבות רעה', הרי לך שהיה שונאו, וכיצד אמר כאן שאוהב את שניהם עד כדי כך שאינו יודע על מי כוונת הקב"ה 'אשר אהבת', וביארו בשם גדולי המוסר עפ"י דברי המדרש (פדר"א ריש פל"א) 'ויהי אחר הדברים האלה... ויצא ישמעאל מן המדבר לראות את אברהם אביו, ר' יהודה אומר באותו הלילה נגלה הקב"ה על אברהם ואמר לו קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת', והיינו כי כשהבן המרוחק שב לקראת אביו אפילו פסיעה אחת גדילה החביבות אליו עד שאפשר לומר עליו 'אשר אהבת'.

וכך הוכיח הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל גאב"ד אנטוורפן מדברי הגמ' (זבחים קיג:) שם שקלו וטרו היאך ניצל ה'ראם' שהוא בעל חי גדול עד מאוד מ'המבול', שהלא אי אפשר היה להכניסו לתיבת נח, ואפילו ראשו בלבד הינו בגודל פרסה וחצי, עד שאמרו שנח קשר ראש חוטמו לתיבה בכדי שינשום את האוויר שבתיבה, מכאן נלמד, גם זה שהוא נמצא ב'דור המבול', כל כולו בתוך ה'מים הזידונים' המאיימים 'להטביעו', אך אם יש לו שייכות ב'משהו' ל'תיבה' - ניצול לחיים, הוא וזרעו אחריו...

כח. וכבר אמרו כי טעות הוא לומר שכדי לזכות לשם 'הקדוש' על האדם למות על קידוש השם ורק אז ייקרא 'הבחור או האברך הקדוש הי"ד', הלא חשוב פי כמה במרומים הוא אם יוכלו לכתוב על אחד ולהכריז עליו במרומים 'הבחור והאברך הקדוש שליט"א', ולזאת יזכה על ידי שיכניס את עצמו למצב של שליטה... על ידי שיהיה שליט על יצרו ושליט על תאוות לבו, לקדש את כל כולו ואת מחשבותיו קודש לה'.

כט. יש שביאר עפ"י דבריו את נוסח התפילה (ברכת זכרונות מוסף דר"ה) 'ועקידת יצחק לזרעו היום ברחמים תזכור', שהכוונה היא ועקידת יצחק לזרעו היום, ר"ל אותה בחי' עקידת יצחק הנעשית היום על ידי זרעו המוסרים ומבטלים רצונותיהם ותשוקותיהם אל הקב"ה, אותה ברחמים תזכור.

למלך שהיה נשוי למטרונא, ילדה ממנו בן ראשון וגרשה (חור ונשאה), ילדה לו שני וחזר וגרשה, וכך בכל בן, וכיוון שילדה לו בן עשירי, נתכנסו כולם אצל אביהם ואמרו לו, השבע לנו שאין אתה מגרש את אמנו מעתה. כך כיוון שנתנסה אברהם אבינו בנסיון העשירי אמר, הישבע לי שאין אתה מנסה אותי מעתה. יש שביארו בדמיון הדבר שבין 'גט אשה' ל'נסיון', כי בעת קבלת הגט מאבדת האשה את בעלה וביתה... כיו"ב ממש לענין הנסיון, כי בזמן נסיון מאבד האדם כל הלך מחשבותיו, וכאילו אבדו כל מדרגותיו ועליותיו, וכאשר יתבונן כי בן הוא מהותו של נסיון לא ייאבד עשתונותיו בעת נסיון, אלא יעלה בידו להתגבר ולהתחזק בעזו ותעצומות, וגם יחשוב כי אם מנסה ה' בענין פלוני ובאופן פלוני בוודאי יש לו כוחות לעמוד בזה כי אין הקב"ה בא במטרונא עם בריותיו (ע"ז ג.).

והעצה היעוצה, שבטרם כל, 'קודם' הנסיון כאשר על מי מנוחות ינהלני, יבין לעצמו 'צידה לדרך', על ידי שיחשוב תמיד מחשבות חיזוק וקבלות טובות, באמונה ובטחון ובכל הענינים, בפרט בדברים אשר כבר הורגל שיש לו בהם 'נסיונות', וכך בבוא העת כשיבוא לידי נסיון יהא בידו להתגבר עליהם.

בעין זה פירשו צדיקים (הרה"ק האמרי יוסף ז"ע ועוד) בדברי רש"י (בראשית כח ו) 'יציאת צדיק מן העיר עושה רושם', יציאת צדיק היינו בעת הנסיון, כי אז נופלים ממנו כל השגותיו ומדרגותיו, והאיך יוכל להתגבר על הנסיונות בעת כזאת, ע"י עושה רושם - הרושם שחרט בנפשו קודם הנסיון.

מי שענה לאברהם אבינו בהר המוריה הוא יעננו, מי שענה ליצחק בנו הוא יעננו, להאמין באמונת אומן, לעמוד איתן בכל מיני נסיונות, ואל תביאנו לא לידי נסיון ולא לידי בזיון, ונזכה להיגאל גאולת עולם אמן.

הגמרא (חולין צא.) בפסוק (בראשית לב כה) 'ויאבק איש עמו' (שרו של עשיו עם יעקב אבינו), אמר רבי יהושע בן לוי 'מלמד שהעלו אבק מרגלותם עד כסא הכבוד', שנחת רוח באה עד כסא הכבוד בעצם האבק עם היצר.

ובן איתא מהרה"ק מרוז"ן ז"ע (עירון קדישין השלם בפרשתו) על הפסוק בפרשתו (כא ו) 'ותאמר שרה צחוק עשה לי אלוקים כל השומע יצחק לי, וברש"י 'הרבה עקרות נפקדו עמה... ורב שחוק היה בעולם', ולכאורה מה שמחה היא זו שהרבה עקרות נכריות נפקדו עמה וילדו בנים שיעבדו עבודה זרה, אלא מבאר הרה"ק מרוז"ן שהרי היה כאן נס גדול עד מאד שנולד בן לאברהם בן מאה ושרה בת תשעים, והיה נראה כי תתבטל ה'בחירה' מכל באי עולם, כי הכל ראו עין בעין כי הקב"ה מושיע לכל החוסים בו - שהרי אברהם אבינו היה היחיד שהאמין בה', הרי היה זה מוכיח לעין כל שה' הוא האלוקים והוא בורא ומנהיג לבירה, והיו הכל מודים בה' וכופרים ב'אלילים'. מה עשה הקב"ה - 'הרבה עקרות נפקדו עמה', ומעתה יש ביד הכופרים מענה לשון שה'מזל' גרם להולדה ולא מחמת הבטחת הבורא לאברהם אבינו, ושוב עומדים כל באי עולם ב'נסיון' האם יאמינו בה' או באלילי שוא. על זה אבן 'כל השומע יצחק לי' - רב שחוק בעולם, כי שוב יש ביד בני אדם 'נסיון' לראות היאמינו בה' או לאו. לעשות על ידי כך נחת רוח לבורא יתברך שמו"ל.

ושמא יאמר האדם מה אעשה - קשתה עלי המלאכה, כי עם כל רצוני הטוב מתבלבל אנכי מבלבוליו ופיתויו של יצר, תשובתו בדברי המדרש בפרשתו (בר"ר נו יא) בהפסוק (כב, טו-טז) 'ויקרא מלאך ה' אל אברהם שנית מן השמים ויאמר כי נשבעתי, מה צורך לשבועה זו (הרי כבר נשבע בקריאתו הראשונה), - אמר ליה (אברהם להקב"ה) השבע לי שאין אתה מנסה אותי מעתה, משל

ל. זכורני מימי חורפי, שאחד מאחי שליט"א החל לשמש כ'בעל קורא' בבית מדרשינו, ולאחר זמן מה הודיע שברצונו להפסיק, משנשאל לפרש הדבר נענה - 'מה אעשה, בהגיעי לקורא בספר איני רואה שם לא נקודות ולא טעמי המקרא' (כאומר, בשעת מעשה הכל נשכח ופורח מזכרוני)... ולזה נדמה האדם בעת הנסיון, כי בשעת מעשה אינו רואה שום 'סימן'... ומשם גם נלמד את העצה לכך, דבאמת כל 'בעל קורא' יעמוד ויחזור היטב היטב על ה'טעמים' עד שיחקקו היטב בזכרונו שאף כשלא ימצא בספר את הנקודות והטעמים לא יאבדו עשתונותיו, כיו"ב אם יחקקו האדם במוחו ולבו קודם שיבוא לידי נסיון, יוכל עמוד בניסיון בתוקף ובגבורה, והכל על מקומו יבוא בשלום. ובפרט בפרשיות הללו המלאים באמונה ובטחון, עלינו להתבונן וללמוד היטב את מעשי האבות, וכבר מובא שהרה"ק בעל התניא ז"ע אמר, שבבוא פרשיות אלו, לא יעביר את הסדרא, אלא יחקקם היטב בתוככי לבו.